
GDAŃSKA AKADEMIA BANKOWA

**Wykorzystanie doświadczeń
KfW Bankengruppe
dla potrzeb doskonalenia działalności
Banku Gospodarstwa Krajowego**

**Ekspertyzę zgodnie z umową
z Bankiem Gospodarstwa Krajowego
zawartą w dniu 12 maja 2010
przygotował prof. dr hab. Eugeniusz Gostomski**

Gdańsk, wrzesień 2010

Spis treści

1. Przesłanki istnienia publicznych banków rozwojowych	1
2. Powstanie i historia Kreditanstalt für Wiederaufbau	5
3. Organy i gremia doradcze KfW Bankengruppe	9
4. Struktura KfW Bankengruppe, potencjał finansowy i uzyskane wyniki w 2009 roku	11
5. Strategia KfW Bankengruppe	16
6. Pozyskiwanie środków obcych przez KfW Bankengruppe na swoją działalność i kapitał własny	17
7. Wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw	20
8. Wspieranie przez KfW Bankengruppe innych obszarów niż małe i średnie przedsiębiorstwa	22
9. Wspieranie eksportu przez KfW	23
10. Współpraca finansowa z krajami rozwijającymi i gospodarkami wschodzącymi	28
11. Rola KfW Bankengruppe w prywatyzacji przedsiębiorstw niemieckich	29
12. Organizacja i działalność Działu Ekonomicznego w ramach KfW Bankengruppe	34
13. Wnioski z analizy funkcjonowania KfW Bankengruppe dla BGK	36

1. Przesłanki istnienia publicznych banków rozwojowych

W wielu krajach rozwiniętych, a także zaliczanych do rynków wschodzących funkcjonują publiczne banki wspierające rozwój gospodarczy i eksport. Istnieje wiele argumentów uzasadniających potrzebę ich istnienia. Najbardziej ogólnym argumentem jest niedoskonałość albo zawodność rynku, która sprawia, że sam mechanizm rynkowy nie zawsze prowadzi do optymalnych rezultatów. Przyczyną niedoskonałości rynku, jak zauważył laureat Nagrody Nobla J. Stiglitz, jest istnienie na rynku asymetrii informacji, co szczególnie silnie daje się we znaki na rynkach finansowych. Banki będąc w gorszej sytuacji pod względem informacyjnym niż podmioty ubiegające się o kredyt, co wiąże się z wyższym ryzykiem kredytowym, żądają przy udzielaniu kredytów wyższych odsetek bądź odrzucają część wniosków kredytowych. W rezultacie część pożądaných z makroekonomicznego punktu widzenia projektów gospodarczych, może nie zostać zrealizowana. Uderza to szczególnie w małe i średnie przedsiębiorstwa, ponieważ bankom nie opłaca się ponosić nakładów na przewycięzenie asymetrii informacji w związku z ubieganiem się tych przedsiębiorstw o kredyty bankowe. Dla udzielania kredytów drobnemu biznesowi zniechęcają też banki niekorzystne relacje nakładów potrzebnych do zbadania wniosku kredytowego małego przedsiębiorcy do dochodów możliwych do uzyskania z udzielonego kredytu. Prywatne banki więc powściągliwie odnoszą się do finansowania małych i średnich przedsiębiorstw i częściej odmawiają im udzielenia kredytu niż dużym przedsiębiorstwom, co zagraża miejscom pracy i wzrostowi gospodarczemu. Jak wynika z obserwacji poczynionych w krajach rozwiniętych, dostęp do kredytów bankowych jest szczególnie trudny dla firm prowadzonych przez kobiety i osoby należące do mniejszości narodowych (np. w USA do Latynosów, a w Niemczech do Turków). W tej sytuacji konieczna jest ingerencja państwa na rynku kredytowym, w postaci powoływania do życia banków publicznych ukierunkowanych m.in. na udzielanie kredytów małym i średnim przedsiębiorstwom.

Ingerencja państwa na rynku finansowym jest też potrzebna w związku z finansowaniem inwestycji ekologicznych i koniecznością udzielania kredytów na edukację i inwestycje mieszkaniowe, realizowane przez uboższych mieszkańców. Wszystkie te przedsięwzięcia, ze względu na wysokie koszty, nie mogłyby zostać zrealizowane na warunkach czysto rynkowych. Potrzebne są zatem banki państwowe, specjalizujące się w udzielaniu kredytów preferencyjnych.

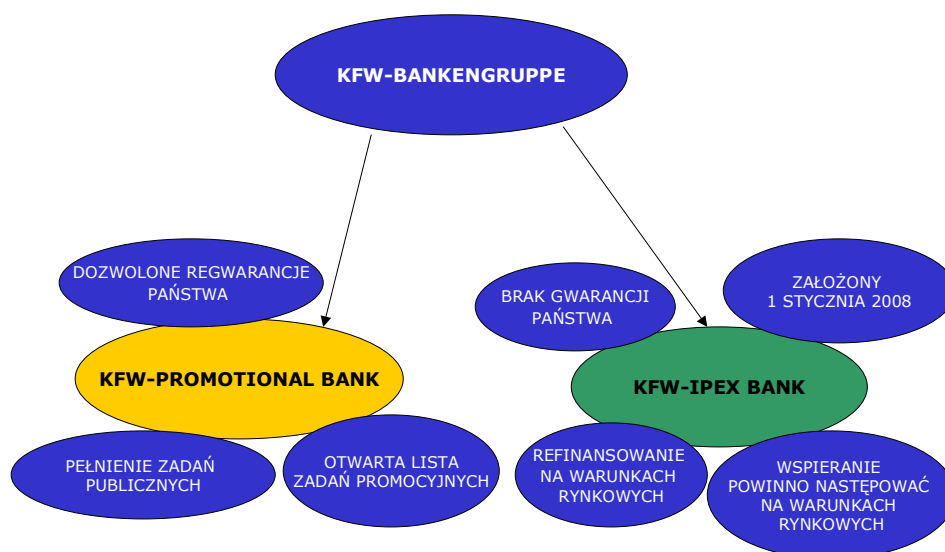
Kredyty rozwojowe i preferencyjne są ważnym instrumentem polityki gospodarczej każdego państwa. Do ich udzielania potrzebne są banki publiczne, których celem nie jest generowanie zysku, lecz rozwiązywanie ważnych dla sprawnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa, problemów finansowych. Do najbardziej znanych tego typu banków na świecie, należy niemiecki koncern państwowy KfW Bankengruppe.

Trudna do przecenienia jest rola publicznych banków rozwojowych w przewyżnianiu kryzysów gospodarczych i finansowych. Banki te za pomocą kredytów preferencyjnych, gwarancji, dotacji i kapitału udziałowego, łagodzą skutki załamania gospodarczego i przyczyniają się do szybszego wprowadzania gospodarki narodowej na ścieżkę wzrostu gospodarczego. W Niemczech rząd uruchomił za pośrednictwem KfW, specjalny pakiet antykryzysowy (KfW- Sonderprogramm) o wartości 40 mld euro, z którego przedsiębiorstwa, w tym także duże, w latach 2009-2010 mogły zaciągać pożyczki, na sfinansowanie zarówno zakupu środków obrotowych, jak i inwestycji i projektów finansowych, o okresie spłaty do 20 lat. Oprocentowanie pożyczek kształtowało się w zależności od standingu kredytobiorcy na poziomie 2,88% - 8,77% w skali rocznej. Do lipca 2010 roku złożono prawie 5 tys. wniosków o pożyczki z tego programu, na łączną wartość 21 mld euro. Z tej kwoty 3 mld euro dotyczyło tzw. pożyczek globalnych, czyli opiewających na duże kwoty pożyczek dla banków komercyjnych, na refinansowanie licznych, drobnych kredytów dla przedsiębiorstw.

Przeciwnicy publicznych banków rozwojowych zarzucają im, że ich działalność prowadzi do naruszenia zasad uczciwej konkurencji, spycha na margines prywatną inicjatywę i niesie ze sobą niebezpieczeństwo, że z ich gwarancji czy kredytów preferencyjnych będą korzystać także firmy, którym tego rodzaju pomoc nie przysługuje. Tym niekorzystnym zjawiskom mają przeciwdziałać krajowe i unijne regulacje, dotyczące funkcjonowania publicznych instytucji finansowych i udzielania pomocy publicznej. W przypadku niemieckich publicznych banków rozwojowych, bardzo ważne znaczenie ma zawarte 1 marca 2002 roku, porozumienie między rządem niemieckim i Komisją Europejską. Określiło warunki, które muszą być spełnione, aby banki publiczne mogły udzielać przedsiębiorstwom gwarancji i pożyczek preferencyjnych: „Celem działalności specjalnych instytucji kredytowych, powinno być wspieranie polityki strukturalnej, ekonomicznej i społecznej oraz zadań ich publicznych właścicieli zgodnie z ich misją publiczną. Należy przy tym mieć na uwadze, aby specjalne instytucje kredytowe pełniły swoje funkcje zgodnie z unijnymi zasadami pomocy publicznej. Pełnienie zadań promocyjnych musi respektować zasady niedyskryminacji określone w prawie unijnym.”

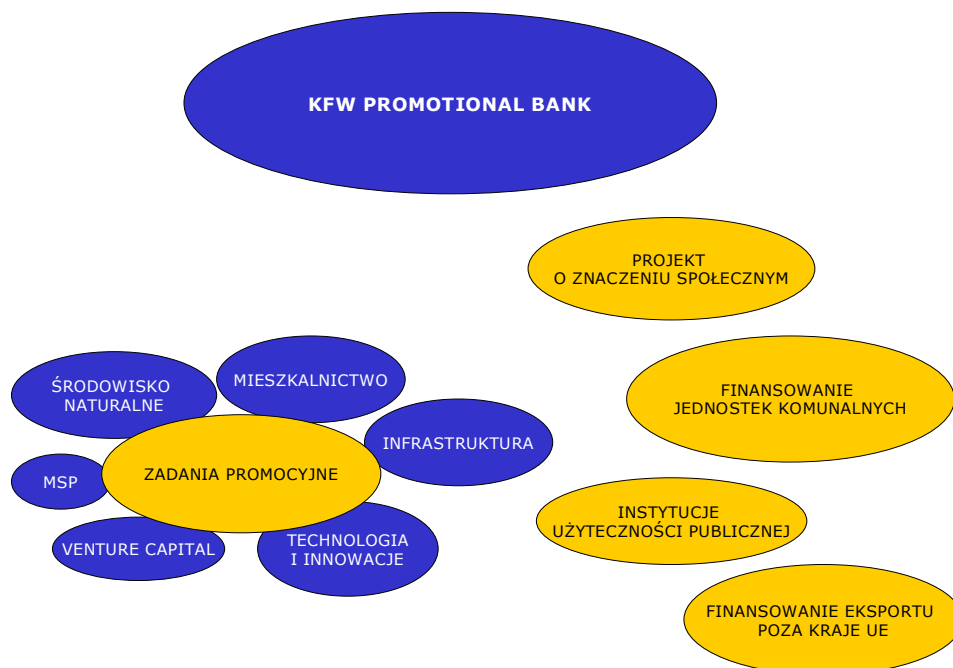
Rysunek 1. Porozumienie rządu niemieckiego z Unią Europejską

Działalność rynkowa powinna zostać przekazana do oddzielnych podmiotów prawnych

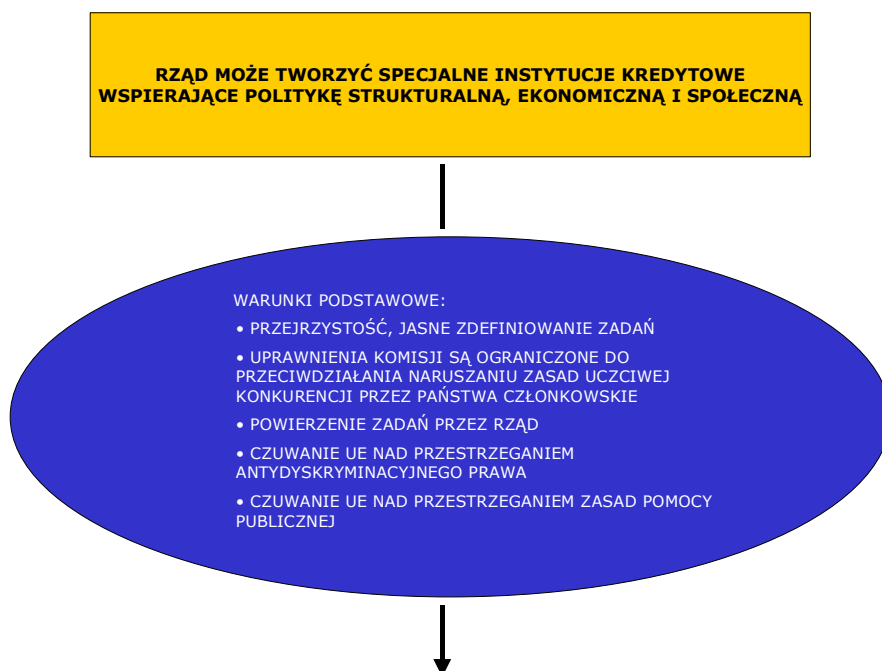
Źródło: Dane KfW Bankengruppe

Rysunek 2. Działalność KfW PromotionalBank

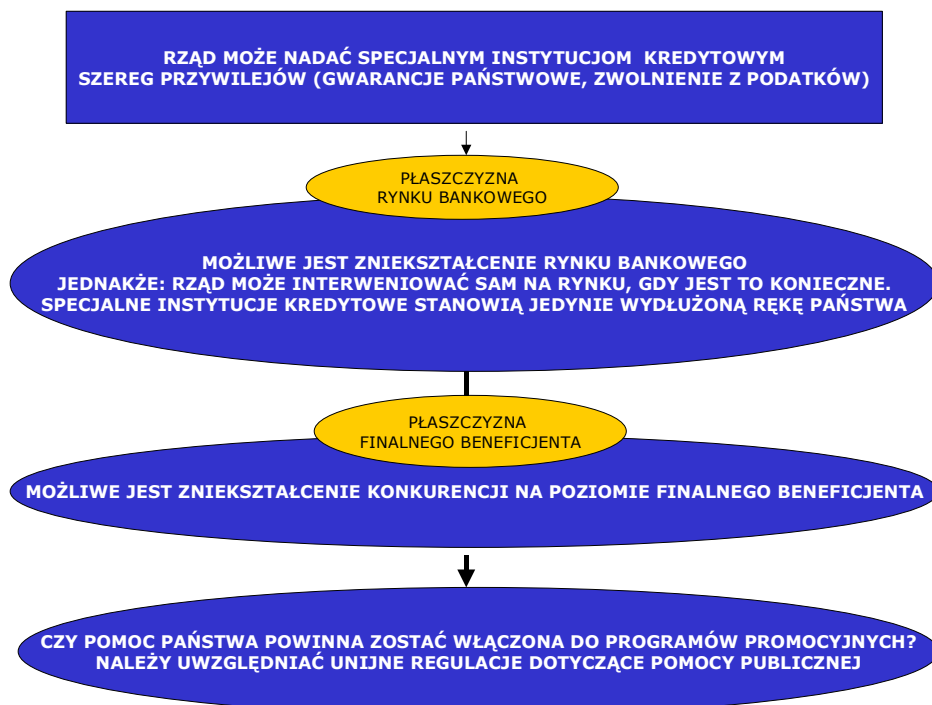
Źródło: Dane KfW Bankengruppe

Rysunek 3. Podstawowe punkty porozumienia między rządem niemieckim i UE

Źródło: Dane KfW Bankengruppe

Rysunek 4. Ustalenia w ramach porozumienia między rządem niemieckim i UE

Źródło: Dane KfW Bankengruppe

2. Powstanie i historia Kreditanstalt für Wiederaufbau

Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) został utworzony w 1948 roku z inicjatywy aliantów, w związku z pomocą gospodarczą w ramach Planu Marshalla dla zrujnowanych przez wojnę Niemiec. Całkowicie zniszczona była jedna czwarta substancji mieszkaniowej i ponad jedna piąta potencjału przemysłowego kraju. Oprócz odbudowy gospodarki ze zniszczeń wojennych wielkim wyzwaniem dla Niemiec w okresie powojennym stało się stworzenie mieszkań i miejsc pracy dla 8 mln przesiedleńców i uciekinierów z dawnych wschodnich terenów kraju.

KfW powstał na mocy specjalnej ustawy z 1948 roku jako bank państwowy (instytucja prawa publicznego) o kapitale własnym 1 mln DM (511 tys. euro), z czego 80% wniósł Rząd Federalny, a 20% kraje związkowe. Działalność operacyjną rozpoczął na początku 1949 roku. Mając około 100 pracowników, nie ograniczał się do administrowania pomocą amerykańską, lecz od samego początku wspierał także za pomocą kredytów preferencyjnych odbudowę mieszkań, elektrowni, linii energetycznych, stalowni i mechanizację rolnictwa. W 1950 roku KfW rozpoczął finansowanie niemieckiego eksportu, co z czasem stało się jednym z najważniejszych obszarów jego działalności. Na koniec 1950 roku portfel kredytów tego banku wynosił już 3 mld DM.

„Zewnętrznemu” Planowi Marshalla towarzyszył „wewnętrzny” Plan Marshalla, który poprzez wprowadzenie mechanizmu ciągłego odnawiania funduszy stworzonych dzięki amerykańskiej pomocy gospodarczej, zapewnił trwałe sukcesy zainicjowanym przez Amerykanów działaniom pomocowym. Polegało to na tym, że odbiorcy niemieccy za dostarczane im w ramach Planu Marshalla dobra płacili walutą krajową, a środki z tego tytułu były przeznaczane poprzez Kreditanstalt für Wiederaufbau na inwestycje. Pierwsze pieniądze tą drogą wpłynęły do KfW już w 1949 roku. Do końca 1953 roku, gdy wygasł „zewnętrzny” Plan Marshalla, wpłacono do KfW w kilku transzach 3,7 mld DM, przeznaczając je na kredyty dla gospodarki niemieckiej.

W 1953 roku skończyła się pomoc amerykańska, ale w oparciu o środki związane z realizacją Planu Marshalla stworzono specjalny fundusz rewolwingowy (European Recovery Program- Sondervermögen – ERP SV), który stał się ciekawym rozwiązaniem samopomocowym w zakresie wspierania rozwoju wielu dziedzin gospodarki niemieckiej. Dzięki odsetkom od udzielanych pożyczek wartość funduszu zwiększała się w miarę upływu lat. 7 lipca 2007 roku na mocy decyzji rządu środki finansowe funduszu ERP SV zostały

wniesione do KfW częściowo jako jego kapitał własny (4,65 mld euro) i częściowo jako pożyczka podporządkowana (3,25 mld euro).

Działalność KfW, a później KfW Bankengruppe, jest ściśle związana z potrzebami i rozwojem gospodarki niemieckiej. W latach pięćdziesiątych koncentrowała się ona na finansowym wspieraniu odbudowy potencjału gospodarczego i substancji mieszkaniowej w Niemczech. Dzięki programom pomocowym finansowanym przez KfW, szybko zdołano przezwyciężyć wąskie gardła w zakresie zaopatrzenia w energię i zaspokoiono najpilniejsze potrzeby mieszkaniowe. W drugiej połowie lat pięćdziesiątych, KfW zapoczątkował finansowanie inwestycji w dziedzinie ochrony środowiska oraz wspieranie drobnego biznesu.

W latach sześćdziesiątych KfW silnie zaangażował się w pomoc na rzecz krajów rozwijających się i komercyjne finansowanie projektów. Projekty zagraniczne starał się realizować w oparciu o kryteria bankowe i ideę „pomocy na rzecz samopomocy”. Najwięcej środków finansowych przeznaczonych zostało na finansowanie dużych projektów w zakresie budowy dróg, nawadniania i zaopatrzenia w energię. KfW udzielał też kredytów bankom w krajach rozwijających, aby mogły one wspierać różnorodne inwestycje w swoim kraju. W 1970 roku trzy czwarte wszystkich środków pomocowych KfW wydał na realizację projektów międzynarodowych. Natomiast w Niemczech działalność KfW koncentrowała się na finansowaniu restrukturyzacji przemysłu stalowego i wspieraniu małych i średnich przedsiębiorstw. Ponadto KfW stał się agentem płatniczym przy transmisji środków unijnych na finansowanie przedsięwzięć związanych z restrukturyzacją branż znajdujących się w trudnej sytuacji ekonomicznej.

W 1970 roku suma bilansowa KfW osiągnęła wartość 22,8 mld DM. Bank zatrudniał 524 pracowników i udzielił kredytów na kwotę 3,6 mld DM.

W latach siedemdziesiątych w związku z dwoma kryzysami naftowymi w gospodarce światowej (1972-1974 i 1978-1980) działalność KfW koncentrowała się na finansowaniu innowacji i projektów mających na celu oszczędzanie zużycia energii. Bank zintensyfikował też wspieranie finansowe drobnego biznesu. M-Programm realizowany przez KfW we współpracy z bankami obsługującymi małe i średnie przedsiębiorstwa umożliwił im uzyskiwanie kredytów na takich samych warunkach finansowych, jak miało to miejsce w przypadku dużych przedsiębiorstw. Środki na tę działalność pozyskiwał KfW na rynku kapitałowym. Od 1979 roku w ramach przedsięwzięcia M-Programm finansowano też inwestycje zagraniczne przedsiębiorstw niemieckich, a w latach osiemdziesiątych również projekty innowacyjne i inwestycje ekologiczne. Ważną rolę pełniło też finansowanie eksportu

dóbr inwestycyjnych „Made in Germany”, takich jak kompletne elektrownie, samoloty i statki.

Suma bilansowa KfW wzrosła do 1980 roku do 33,7 mld DM, a zatrudnienie do 686 pracowników. W 1980 roku bank ten udzielił kredytów łącznie na sumę 10,2 mld DM.

W latach osiemdziesiątych w związku ze światowym kryzysem zadłużeniowym KfW zmienił swoje podejście do rozwiązywania problemów gospodarczych krajów rozwijających się – zamiast udzielania pomocy kapitałowej zaczął wspierać współpracę z tymi krajami, szczególnie w zakresie walki z ubóstwem i ochrony środowiska. Pociągnęło to za sobą zwiększenie nakładów na projekty doradcze realizowane w krajach rozwijających się i zapoczątkowało otwieranie za granicą biur KfW, zajmujących się koordynowaniem na miejscu pracy doradców i dofinansowywaniem przedsięwzięć pomocowych ważnych dla krajów rozwijających się. W 1985 roku KfW jako jedno z pierwszych przedsiębiorstw niemieckich otrzymał rating – AAA. Było to związane z pozyskiwaniem przez KfW środków na realizację jego działalności pomocowej na międzynarodowych rynkach kapitałowych. Tylko w 1989 roku KfW pozyskał z tego źródła 8,7 mld euro.

W 1990 roku jego suma bilansowa wynosiła 68,8 mld euro. Bank zatrudniał 954 pracowników i udzielił 7 mld euro kredytów.

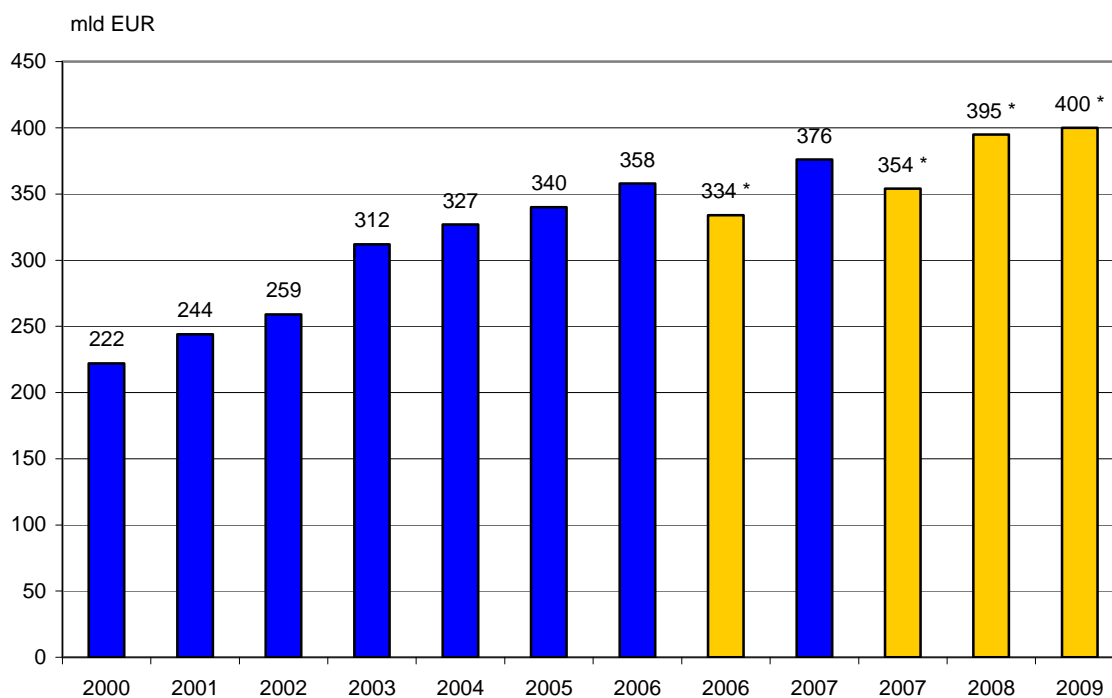
W latach dziewięćdziesiątych, w związku ze zjednoczeniem Niemiec, punkt ciężkości działalności KfW przesunął się na wspieranie gospodarki w nowych krajach związkowych, które w pierwszej połowie dekady pochłaniało każdego roku 70% wszystkich wydawanych w Niemczech środków pomocowych. Łącznie przedsiębiorstwa, osoby prywatne i gminy w Niemczech Wschodnich uzyskały od KfW na różne programy 130 mld euro (77 razy więcej niż wynosiła według wartości nominalnej pomoc dla Niemiec w ramach Planu Marshalla). Olbrzymie środki finansowe KfW przekazywał na modernizację mieszkań w nowych krajach związkowych – do 2003 roku dzięki kredytom z tego banku zmodernizowano tam 3,6 mln mieszkań.

Ważną rolę w latach dziewięćdziesiątych pełniło też wspieranie istniejących i zakładanie nowych drobnych przedsiębiorstw, szczególnie w nowych landach. Bardzo aktywny KfW był też za granicą. W ramach specjalnego projektu o wartości 3,9 mld euro sfinansował on budowę 45 tysięcy mieszkań dla żołnierzy rosyjskich wycofanych z Niemiec. Dużą wagę KfW przywiązywał do finansowania eksportu i wspierania transformacji systemowej w krajach Europy Środkowej i Wschodniej (finansowanie doradztwa m.in. w sektorze finansowym i tworzenie tam funduszy poręczeniowych).

W 1994 roku KfW wchłonął Staatsbank Berlin (bank centralny b. NRD), a w 1998 roku uzyskał gwarancje państwa na zwrot wszystkich pozyskiwanych z rynku środków, co praktycznie oznaczało zrównanie go pod względem bezpieczeństwa finansowego z państwem niemieckim.

Na koniec 2000 roku suma bilansowa KfW wynosiła 222 mld euro (zob. rys. 5), a zatrudnienie było na poziomie 2032 pracowników. W 2000 roku KfW udzielił kredytów preferencyjnych na kwotę 36,2 mld euro.

Rysunek 5. Suma bilansowa KfW Bankengruppe (w mld euro)

* zgodnie z IFRS

Źródło: Die KfW Bankengruppe stellt sich vor · Frankfurt am Main

Na początku XXI wieku KfW przekształcony został w KfW Bankengruppe. Impulsem do zmian instytucjonalnych było dochodzenie Komisji Europejskiej, mające na celu wyjaśnienie, czy wspieranie przez ten bank gospodarki niemieckiej nie stanowi naruszenia prawa europejskiego o ochronie uczciwej konkurencji. W marcu 2002 roku rząd Niemiec i Komisja Europejska osiągnęły porozumienie w sprawie oddzielenia działalności KfW o charakterze wspierającym od jego działalności komercyjnej. Operacje związane ze wspieraniem gospodarki niemieckiej i europejskiej pozostały nadal w gestii KfW, natomiast finansowanie eksportu i projektów inwestycyjnych, które ma charakter komercyjny, powierzono spółce zależnej – KfW IPEX-Bank.

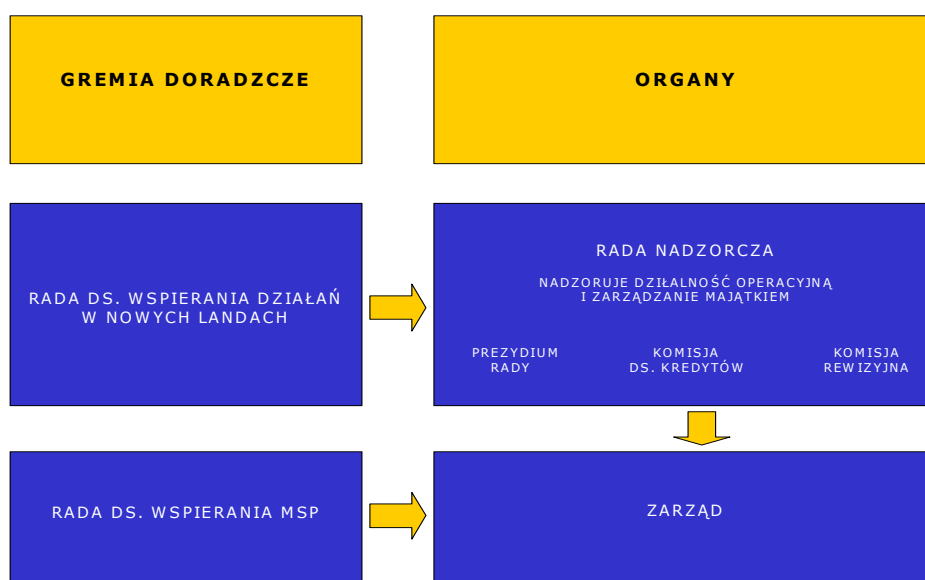
Do KfW Bankengruppe przyłączony został oprócz wspomnianego już Staatsbank Berlin, także Deutsche Ausgleichbank. W 2007 roku KfW Bankengruppe przyjęła znaczną część udziałów w zagrożonym bankructwem banku IKB, ale już w październiku 2008 roku udziały te sprzedano prywatnemu inwestorowi Lone Star.

Do podstawowych kierunków działalności KfW Bankengruppe w nowym stuleciu należy wspieranie: małych i średnich przedsiębiorstw, innowacji na rynkach finansowych, inwestycji ekologicznych, zdobywanie wyższego wykształcenia poprzez udzielanie preferencyjnych kredytów studenckich oraz wspieranie gospodarki mieszkaniowej.

3. Organy i gremia doradcze KfW Bankengruppe

Organami KfW Bankengruppe są: Rada Nadzorcza i Zarząd (zob. rys. 6).

Rysunek 6. Organy i gremia doradcze KfW Bankengruppe

Źródło: Die KfW Bankengruppe stellt sich vor · Frankfurt am Main

Zadania i struktura Rady Nadzorczej została przedstawiona na rys. 7.

Prace organów KfW Bankengruppe wspierają dwa gremia doradcze: Rada ds. Wspierania Działań w Nowych Landach i Rada ds. Wspierania MSP (zob. rys. 8 i 9).

Rysunek 7. Zadania i struktura Rady Nadzorczej KfW Bankengruppe

KFW BANKENGRUPPE	ZADANIA
	<ul style="list-style-type: none"> • NADZORUJE DZIAŁALNOŚĆ BIEŻĄCĄ I ZARZĄDZANIE MAJĄTKIEM • WYRAŻA ZGODĘ NA UDZIELANIE DUŻYCH KREDYTÓW I ZATWIERDZA SPRAWOZDANIA FINANSOWE • WYBIERA AUDYTORÓW • PRZEKAZUJE ODPOWIEDNIE UPRAWNIENIA: PREZYDIUM RADY, KOMISJI DS. KREDYTÓW I KOMISJI REWIZYJNEJ
	STRUKTURA RADY NADZORCZEJ
	<ul style="list-style-type: none"> • PRZEWODNICZĄCY I JEGO ZASTĘPCA: NA ZMIANĘ MINISTER FINANSÓW I MINISTER GOSPODÁRKI I TECHNOLOGII • MINISTROWIE OKREŚLENI W USTAWIE O KFW • CZŁONKOWIE POWOŁANI PRZEZ BUNDESBANK • PRZEDSTAWICIELE BANKÓW I KAS OSZCZĘDNOŚCIOWYCH • PRZEDSTAWICIELE PRZEMYSŁU, GMIN, ROLNICTWA, HANDLU, RZEMIOSŁA, GOSPODARKI MIESZKANIOWEJ I ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

Źródło: Die KfW Bankengruppe stellt sich vor · Frankfurt am Main

Rysunek 8. Rada ds. Wspierania Działań w Nowych Landach

KFW BANKENGRUPPE	ZADANIA RADY
	<ul style="list-style-type: none"> • DORADZA RADZIE NADZORCZEJ • OKREŚLA POTRZEBY I WYDAJE ZALECENIA DOTYCZĄCE DZIAŁAŃ ROZWOJOWYCH W NOWYCH LANDACH • OCENIA SKUTECZNOŚĆ PODEJMOWANYCH DZIAŁAŃ • WSPIERA WSPÓŁPRACĘ MIĘDZY REGIONAMI, INSTYTUCJAMI ROZWOJOWYMI I INNYMI PUBLICZNYMI INSTANCJAMI
	SKŁAD RADY
	<p>CZŁONKOWIE</p> <ul style="list-style-type: none"> • PRZEWODNICZĄCY: PRZEDSTAWICIEL MINISTERSTWA FINANSÓW LUB MINISTERSTWA GOSPODARKI • PO 1 PRZEDSTAWICIELU Z NOWYCH LANDÓW • PRZEDSTAWICIEL STARYCH LANDÓW • PO 1 PRZEDSTAWICIELU Z MINISTERSTWA GOSPODARKI I MINISTERSTWA FINANSÓW

Źródło: Die KfW Bankengruppe stellt sich vor · Frankfurt am Main

Rysunek 9. Rada ds. Wspierania MSP

Źródło: Die KfW Bankengruppe stellt sich vor · Frankfurt am Main

4. Struktura KfW Bankengruppe, potencjał finansowy i uzyskane wyniki w 2009 roku

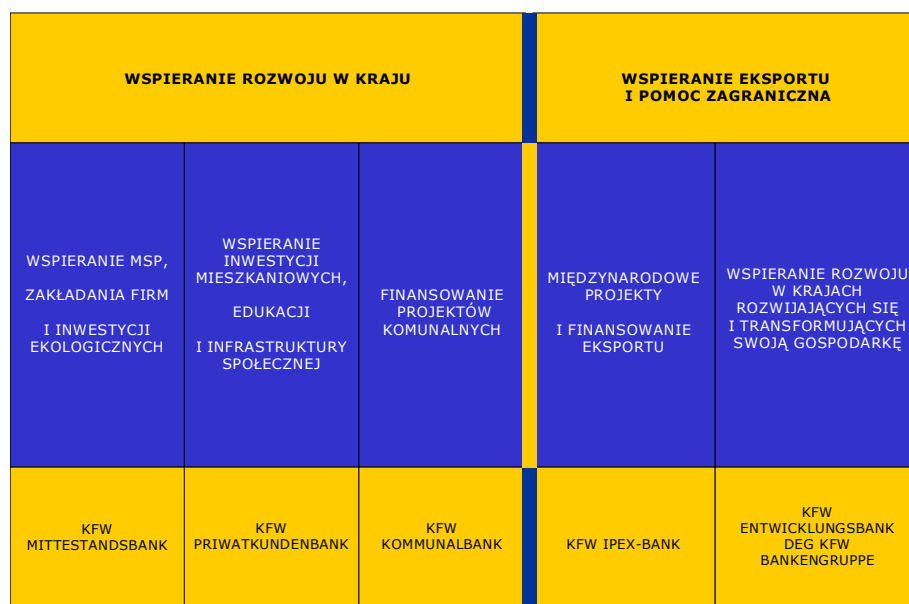
W ramach KfW Bankengruppe funkcjonują cztery banki (obszary działalności), z których każdy ma inny profil działalności:

- KfW Mittellandsbank (Bank MSP) – wspiera on małe i średnie przedsiębiorstwa oraz osoby podejmujące działalność gospodarczą poprzez udzielanie im klasycznych kredytów preferencyjnych i zapewnianie finansowania inwestycji za pomocą innych instrumentów finansowych, np. kapitału hybrydowego,
- KfW Privatkundenbank (Bank Prywatnych Klientów) – udziela preferencyjnych kredytów mieszkaniowych (szczególnie na budownictwo energooszczędne i odnawianie starych budynków) oraz kredytów studenckich,
- KfW Kommunalbank (Bank Komunalny) – udziela kredytów miastom i gminom na finansowanie inwestycji infrastrukturalnych, tj. na budowę i remonty sieci kanalizacyjnej, dróg, obiektów sportowych itp.,
- KfW Entwicklungsbank – udziela wsparcia krajom rozwijającym i krajom transformującym gospodarkę, finansując uzgodnione z tymi krajami programy z zakresu współpracy finansowej,

- Ponadto wyodrębniony został obszar zajmujący się sekurytyzacją należności z tytułu udzielanych kredytów, który nie odgrywa jeszcze istotnej roli (wolumen jego obrotów w 2009 roku wynosił tylko 1,5 mld euro).

Powyższe jednostki nie są samodzielnymi podmiotami gospodarczymi. Natomiast samodzielność prawną posiada KfW IPEX-Bank, będący 100% spółką zależną KfW. Bank ten wspiera niemiecki eksport poprzez finansowanie transakcji eksportowych i przedsięwzięć inwestycyjnych na całym świecie, realizowanych w oparciu o niemieckie dostawy różnorodnych dóbr (zob. rys. 10).

Rysunek 10. Struktura KfW Bankengruppe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KfW Bankengruppe

KfW Bankengruppe posiada jeszcze kilka innych spółek-córek. DEG-Deutsche Investitions- und Entwicklungsgesellschaft wspiera działalność prywatnych przedsiębiorstw w krajach rozwijających się i budujących gospodarkę rynkową. Spółka tbg Technologie-Beteiligungs-Gesellschaft wnosi kapitał własny do niemieckich małych i średnich przedsiębiorstw, będących we wstępnej fazie rozwoju.

Obecnie KfW Bankengruppe zatrudnia około 4200 pracowników. Centrala znajduje się we Frankfurcie nad Menem, a w Berlinie i Bonn istnieją terenowe placówki operacyjne. Ponadto Grupa posiada ok. 60 biur i przedstawicielstw na całym świecie. Kapitał własny koncernu na koniec roku 2009 wynosił 13,1 mld euro i był o 1,4 mld euro wyższy niż przed rokiem. Fundusze własne w stosunku do sumy bilansowej wynosiły 3,0 %. Należy podkreślić, że KfW Bankengruppe zwolniona jest z wymogów kapitałowych stawianych bankom

komercyjnym, nie płaci też podatku dochodowego i nie wypłaca właścicielom dywidendy, a cała nadwyżka finansowa przeznaczona jest na zwiększenie funduszy Grupy.

W ubiegłym roku, który był najtrudniejszym dla gospodarki niemieckiej od 1932 roku, KfW Bankengruppe wsparła przedsiębiorców, inwestycje ekologiczne, gospodarke mieszkaniową i zdobywanie wykształcenia w Niemczech na rekordową sumę 50,9 mld euro (w 2008 roku na kwotę 45,4 mld euro). Z tej kwoty 7,2 mld euro stanowiły kredyty udzielane głównie małym i średnim przedsiębiorstwom w ramach rządowego pakietu antykryzysowego (KfW Sonderprogramm), uruchomionego na początku 2009 roku. Jednocześnie KfW Bankengruppe wsparła eksport niemiecki, finansowanie projektów i reformy w krajach transformujących system gospodarczy łączną kwotą 13,4 mld euro.

Działalność KfW Bankengruppe w 2009 roku – 63,9 mld euro

KfW Mittellandsbank	–	23,8 mld euro
KfW Privatkundenbank	–	16,1 mld euro
KfW Kommunalbank	–	9,4 mld euro
KfW IPEX-Bank	–	8,9 mld euro
Wspieranie krajów transformujących gospodarke	–	4,5 mld euro
Rynki finansowe (sekurytyzacja)	–	1,5 mld euro

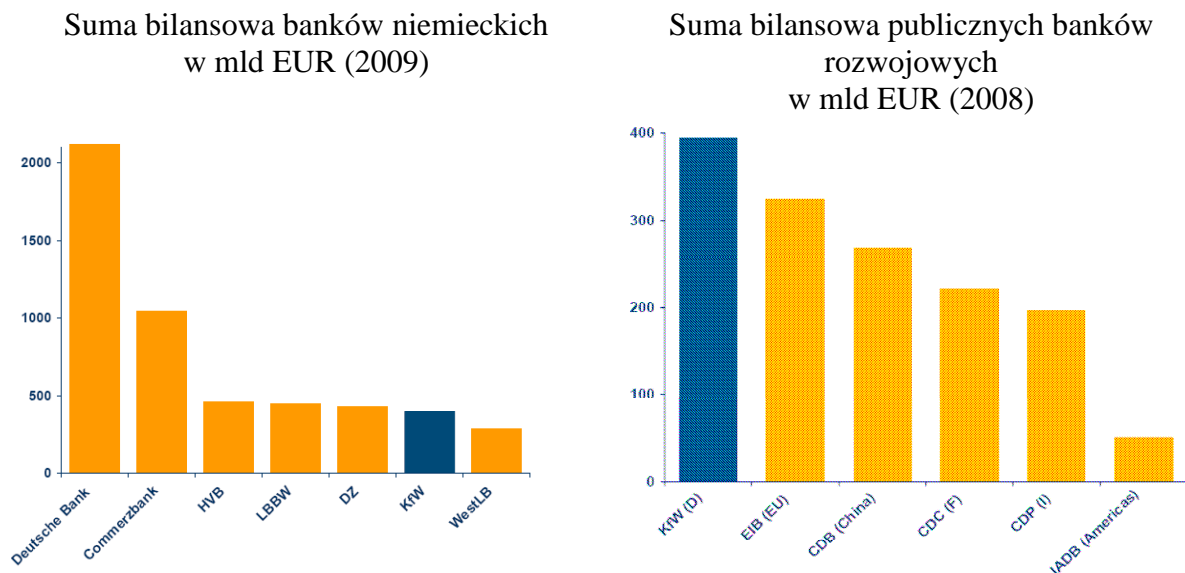
Obok wspierania małych i średnich przedsiębiorstw i przeciwdziałania recesji ważnym obszarem działalności KfW Bankengruppe, było finansowanie projektów związanych z ochroną klimatu na Ziemi i środowiska naturalnego. Na inwestycje w tej dziedzinie koncern KfW Bankengruppe wydał w 2009 roku 19,8 mld euro, co stanowiło około jednej trzeciej wszystkich udzielonych przez niego kredytów preferencyjnych.

Suma bilansowa KfW Bankengruppe na koniec 2009 roku wynosiła 400 mld euro, należności z tytułu udzielonych kredytów osiągnęły poziom 383,5 mld euro, a zysk 1,127 mld euro. Pod względem wielkości sumy bilansowej, KfW Bankengruppe jest największym koncernem bankowym w Niemczech i największym publicznym bankiem rozwojowym na świecie (zob. rys. 11).

Pozytywnie na wyniki KfW Bankengruppe wpłynęły korzystne koszty refinansowania się na rynku pieniężnym i rynku kapitałowym (Grupa płaci odsetki poniżej 3%). Dochody odsetkowe wyniosły 2 083 mln euro, a dochody prowizyjne 285 mln euro. Jednocześnie koszty funkcjonowania banku (koszty administracyjne) wyniosły 742 mln euro, a koszty ryzyka 972 mln euro.

KfW podobnie jak inne banki rozwojowe na świecie, nie utrzymuje bezpośrednich kontaktów z klientami – nie prowadzi rachunków bieżących ani osób fizycznych ani przedsiębiorstw i nie zajmuje się świadczeniem klasycznych usług bankowych.

Rysunek 11. KfW Bankengruppe na tle innych banków

Źródło: Die KfW Bankengruppe stellt sich vor · Frankfurt am Main

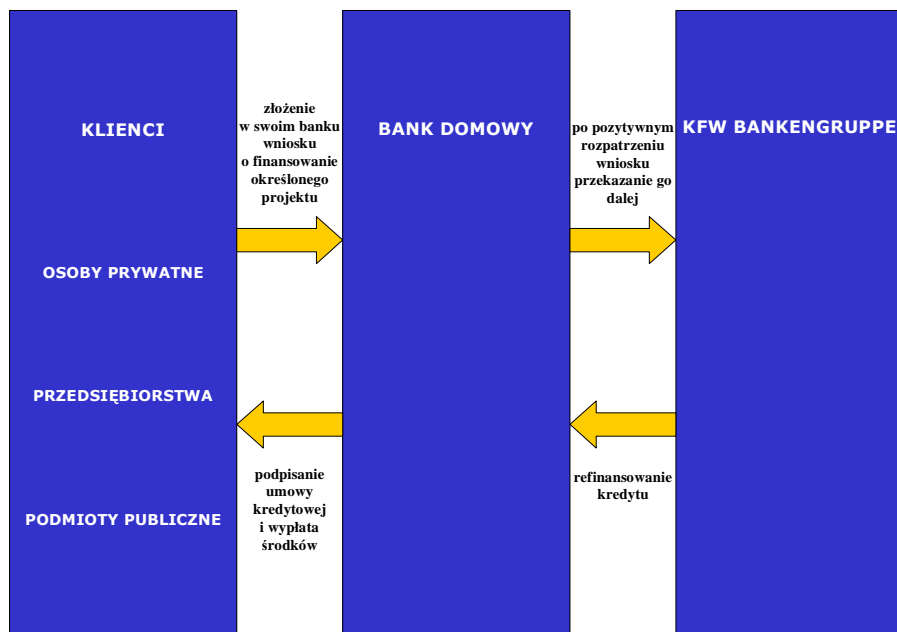
Zgodnie z ustawą o KfW instytucja ta realizuje transakcje pomocowe i wspierające rozwój gospodarczy zasadniczo poprzez banki komercyjne. Oznacza to, że każdorazowo w realizację transakcji włączony zostaje „bank domowy” klientów. Bezpośrednio transakcje z klientami mogą być realizowane tylko w przypadku międzynarodowej współpracy finansowej lub pod warunkiem uzyskania zgody Rady Nadzorczej.

KfW pełniąc misję rozwojowego banku publicznego współpracuje ze wszystkimi bankami komercyjnymi w Niemczech oraz kasami oszczędności i bankami spółdzielczymi. Model współdziałania z „bankami domowymi” klientów, sprawdza się w praktyce jako najbardziej efektywny (KfW nie musi utrzymywać własnych placówek obsługi klientów, badać zdolności kredytowej klientów, monitorować spłaty kredytów itp.). Wszystkie te czynności wykonuje bowiem „bank domowy” klienta. Schemat realizacji transakcji z udziałem „banku domowego” przedstawia rys. 12.

Całość powiązań KfW Bankengruppe z klientami, ich bankami, rynkiem kapitałowym oraz państwem przedstawia rys. 13.

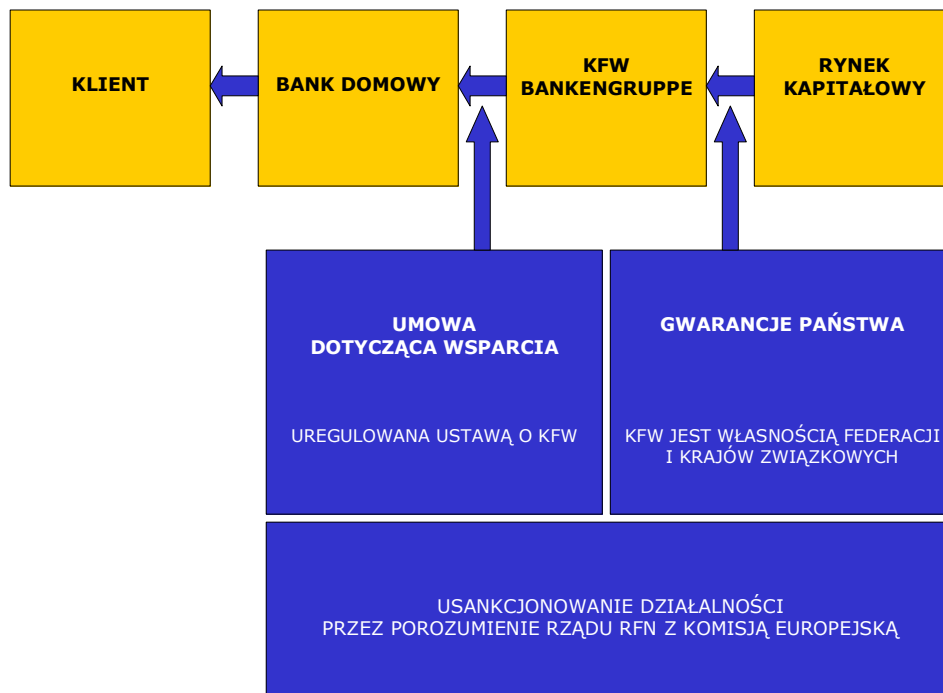

Rysunek 12. Relacje KfW z klientami i ich bankami

Źródło: Die KfW Bankengruppe stellt sich vor · Frankfurt am Main

Rysunek 13. Powiązania KfW z podmiotami zewnętrznymi

Źródło: Die KfW Bankengruppe stellt sich vor · Frankfurt am Main

5. Strategia KfW Bankengruppe

Strategia KfW Bankengruppe wynika z zadań tego banku określonych w ustawie o KfW z 5 listopada 1948 roku z późniejszymi zmianami. Głównym celem KfW Bankengruppe jako banku państwowego jest wspieranie wysiłków na rzecz trwałej poprawy ekonomicznych, społecznych i ekologicznych warunków życia i gospodarowania, szczególnie w obszarze drobnej wytwórczości, zakładania przedsiębiorstw, ochrony środowiska naturalnego, gospodarki mieszkaniowej, infrastruktury i edukacji, finansowania projektów inwestycyjnych i eksportu oraz współpracy Niemiec z krajami rozwijającymi się. W związku z tym udziela on pożyczek, kredytów eksportowych i gwarancji nie tylko podmiotom niemieckim, ale także zagranicznym. Instrumentem realizacji nakreślonych celów jest też świadczenie usług doradczych podmiotom pragnącym skorzystać z pomocy finansowej KfW Bankengruppe.

W ustawie o KfW wymienione zostały następujące zadania i transakcje:

- 1) Realizacja na zlecenie państwa działań wspierających, szczególnie finansowania, w następujących dziedzinach:
  - a. MSP, wolne zawody, tworzenie nowych przedsiębiorstw,
  - b. kapitał wysokiego ryzyka,
  - c. gospodarka mieszkaniowa,
  - d. ochrona środowiska naturalnego,
  - e. infrastruktura,
  - f. postęp techniczny i innowacje,
  - g. uzgodnione w skali międzynarodowej działania pomocowe,
  - h. współpraca na rzecz rozwoju,
  - i. obszary wspierania określone w innych ustawach i aktach prawnych, będące przedmiotem polityki gospodarczej państwa.
- 2) Udzielania pożyczek i finansowania w innych formach jednostkom samorządu terytorialnego i instytucjom publicznym.
- 3) Finansowanie projektów czysto socjalnych i wspieranie kształcenia.
- 4) Zapewnienie finansowania innych przedsięwzięć, leżących w interesie gospodarki niemieckiej i europejskiej, w tym:
  - a. projektów wspólnotowych współfinansowanych przez Europejski Bank Inwestycyjny lub podobne europejskie instytucje finansowe,
  - b. finansowanie eksportu, w tym na bazie komercyjnej oraz w krajach nie dysponujących wystarczającą ofertą w zakresie finansowania.

KfW Bankengruppe może realizować także inne transakcje, jeżeli są one bezpośrednio związane z realizacją zadań wymienionych w punkcie 3. Chodzi tutaj w szczególności o:

- kupno i sprzedaż należności i papierów wartościowych oraz przyjmowanie zobowiązań wekslowych,
- przeprowadzanie operacji finansowych w zakresie zarządzania płynnością,
- realizację operacji służących dywersyfikacji ryzyka,
- uczestnictwo w spółkach udziałowych pozyskujących kapitał na warunkach rynkowych na realizację zadań wymienionych w punkcie 4.

Należy podkreślić, że koncern KfW Bankengruppe nie jest uprawniony do przyjmowania depozytów, prowadzenia rachunków bieżących klientów, ani do handlowania papierami wartościowymi na obcy rachunek.

Przy udzielaniu finansowania na realizację zadań wymienionych w punkcie 1a-f, KfW Bankengruppe współpracuje z bankami komercyjnymi i innymi instytucjami finansowymi. Za zgodą Rady Nadzorczej może jednak bezpośrednio finansować określone przedsięwzięcia. Finansowanie zadań wymienionych w punkcie 1a-f następuje zasadniczo za pomocą instrumentów średnio- i długoterminowych, a na ich finansowanie za pomocą instrumentów krótkoterminowych zgodę musi wyrazić Rada Nadzorcza. Pożyczki udzielane przez KfW wymagają ustanowienia bankowych zabezpieczeń prawnych, w sposób pośredni lub bezpośredni.

6. Pozyskiwanie środków obcych przez KfW Bankengruppe na swoją działalność i kapitał własny

Zgodnie z ustawą, KfW może emitować obligacje i zaciągać pożyczki. Należy przy tym przestrzegać ustalenia, że zobowiązania krótkoterminowe tej instytucji nie mogą przekroczyć 10% jej zobowiązań średnio- i długoterminowych. Poprzez krajowe i międzynarodowe rynki kapitałowe, KfW pokrywa około 90% swego zapotrzebowania na środki finansowe. W 2009 roku pozyskał tą drogą środki długookresowe na łączną kwotę 74,7 mld euro (2008: 75,3 mld euro). Emisje obligacji były dokonywane w różnych walutach:

EUR – 44%

USD – 34%

GBP – 7%

JPY – 4%

pozostałe waluty – 10%.

Pozyskiwanie środków na rynkach finansowych przez grupę KfW jest ułatwione dzięki temu, że posiada ona najwyższy standing finansowy nadany jej przez renomowane agencje ratingowe. KfW Bankengruppe jest na świecie postrzegana jako najbardziej bezpieczny bank. Może więc tanio pozyskiwać na rynkach międzynarodowych dowolną ilość środków finansowych.

Na koniec 2009 roku w obiegu znajdowały się wyemitowane przez KfW obligacje na sumę 324 mld euro (wzrost o 26,6 mld euro w stosunku do stanu przed rokiem). Udział będących w obiegu obligacji KfW w całości środków obcych wynosił 89% (w poprzednim roku wskaźnik ten wynosił 82%). Udział zobowiązań wobec banków i klientów w 2009 roku zmniejszył się z 10% do 7%. Natomiast środki pochodzące z budżetu państwa wynosiły 11,3 mld euro, podczas gdy przed rokiem 23,6 mld euro (spadek udziału w środkach obcych z 7% do 3%). Pożyczki podporządkowane wynosiły 3,2 mld euro (zob. tabela 1).

Tabela 1. Refinansowanie działalności KfW (środki obce)

Wyszczególnienie	31.12.2009	31.12.2008	Zmiana
	mld euro	mld euro	w %
ERP- Specjalny majątek	0,17	0,23	-26
Budżet państwa	11,3	23,6	-52
Zobowiązania wobec innych wierzycieli	12,8	19,8	-35
Zobowiązania wobec banków	12,5	17,4	-28
Wyemitowane obligacje	324,3	297,7	+9
Pożyczki (zobowiązania) podporządkowane	3,2	3,2	0
Razem	364,3	361,9	1

Źródło: Jahresabschluss und Lagebericht der KfW 2009, s. 11

Pod pojęciem „zobowiązania podporządkowane” kryją się środki funduszu ERP (środki z Planu Marshalla), które w 2007 roku włączone zostały do kapitału KfW Bankengruppe.

Dla porównania warto dodać, że środki własne KfW na koniec 2009 roku wynosiły 12,2 mld euro (wzrost o 1,7 mld euro w stosunku do stanu sprzed roku).

Jeżeli chodzi o strukturę finansowania KfW Bankengruppe, czyli koncernu, to nie odbiega ona zasadniczo od struktury finansowania samego KfW (zob. tabela 2).

Tabela 2. Środki obce KfW Bankengruppe

Wyszczególnienie	2009	2008	Zmiana
Środki uzyskane z rynku pieniężnego (mld euro)	33,1	38,2	5,1
Wyemitowane obligacje	288,9	271,6	17,3
Inne pozyskane środki	30,3	34,4	-4,1
Zobowiązania podporządkowane	3,2	3,2	0
Razem	355,6	347,5	8,1

Źródło: Jahresabschluss und Lagebericht der KfW 2009

Głównym źródłem refinansowania koncernu są obligacje i inne papiery dłużne, emitowane przez KfW. Zobowiązania z tytułu wyemitowanych papierów tego typu wynosiły na koniec 2009 roku 288,5 mld euro (wzrost o 17,3 mld euro). Stanowiły one 81% wszystkich pozyskanych środków obcych. Emisje krótkoterminowych papierów w formie commercial papers w 2009 roku wzrosły o 1,5 mld euro i na koniec roku ich stan bilansowy wynosił 32,5 mld euro. Inne pozyskane środki w wysokości 30,2 mld euro (spadek w stosunku do roku poprzedniego o 4,1 mld euro), obejmują zobowiązania wobec państwa i zobowiązania wobec banków i klientów z tytułu zaciągniętych pożyczek i sprzedanych im papierów dłużnych. Stan instrumentów pochodnych i negatywnych wartości rynkowych zmniejszył się o 3,8 mld euro i na koniec 2008 roku wynosił 26,3 mld euro.

Natomiast kapitał własny KfW Bankengruppe na koniec 2009 roku wynosił 13,1 mld euro (wzrost o 1,4 mld euro). Stanowił on 3% sumy bilansowej koncernu.

W 2010 roku KfW Bankengruppe pragnie pozyskać na rynku kapitałowym od 70 do 75 mld euro. Nabywcami obligacji emitowanych przez KfW są banki centralne, banki komercyjne i fundusze emerytalne. Dzięki najwyższemu ratingowi, KfW może pozyskać środki finansowe na korzystnych warunkach (na początku 2010 roku ich oprocentowanie wynosiło 2,25%). Dla porównania warto podać, że pożyczka dla Grecji udzielona przez KfW w ramach pakietu pomocowego oprocentowana jest na poziomie 5%. Pozwoli to Niemcom zarabiać na niej 230 mln euro rocznie.

7. Wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw

Do kluczowych rodzajów działalności KfW należy świadczenie usług doradczych z zakresu finansowania i wspieranie finansowe wolnych zawodów oraz małych i średnich przedsiębiorstw. Chodzi tutaj w szczególności o pomoc finansową przy zakładaniu nowych przedsiębiorstw, realizacji inwestycji i wprowadzaniu w firmach rozwiązań innowacyjnych. Działalność KfW w tym obszarze datuje się od 1971 roku, kiedy przygotował on własny program wspierania małych i średnich przedsiębiorstw - M-Programm. Jego celem było udzielanie kredytów na finansowanie inwestycji dla drobnych przedsiębiorców na warunkach podobnych do tych, na jakich duże przedsiębiorstwa mogą pozyskiwać środki finansowe z rynku kapitałowego. Stało się to możliwe dzięki temu, że KfW jako instytucja posiadająca największy rating (AAA) mogła pozyskiwać na rynku kapitałowym środki na korzystnych warunkach. W oparciu o te środki za pośrednictwem „banków domowych” klientów (Hausbanken) KfW Bankengruppe udzielała kredytów zainteresowanym przedsiębiorstwom. Z roku na rok zwiększał się wolumen tych kredytów. Od 1979 roku w ramach M-Programm mogły być finansowane także inwestycje zagraniczne niemieckich firm, a od połowy lat osiemdziesiątych również różne przedsięwzięcia innowacyjne przedsiębiorstw i projekty ekologiczne.

Obecnie wspieraniem rozwoju wolnych zawodów oraz małych i średnich przedsiębiorstw zajmuje się działający w ramach KfW Bankengruppe tzw. Mittelstandsbank. Pod tą marką występuje bowiem obszar biznesowy KfW Bankengruppe specjalizujący się w finansowaniu drobnej przedsiębiorczości.

KfW Mittelstandsbank oferuje zainteresowanym przedsiębiorcom klasyczne kredyty rozwojowe, finansowanie hybrydowe (mezzanine) i kapitał udziałowy (zob. rys. 14).

Rysunek 14. Produkty oferowane przez KfW Mittelstandsbank

LOANS	MEZZANINE	EQUITY
MICRO FINANCE	ENTREPRENEUR CAPITAL	HIGH-TECH-FOUNDER-FUND (SEED STAGE)
ENTREPRENEUR LOAN	ERP-CAPITAL F. FOUNDERS	ERP-START-FUND (EARLY STAGE)
ERP REGIONAL PROMOTION PROGRAMME	ERP-CAPITAL F. GROWTH	EIGENKAPITALFONDS FÜR DEUTSCHEN MITTELSTAND (LATER STAGE SME-FUND)
ERP-INNOVATION PROGRAMM	CAPITAL FOR JOBS AND INVESTMENT	KFW-FUND-IN-FUND-INVESTMENTS (EARLY + LATER STAGE)
	ERP-INNOVATION PROGRAMM	

Źródło: KfW Bankengruppe presents itself · Frankfurt am Main

W latach 2009-2010 wszystkie przedsiębiorstwa niemieckie mogły skorzystać z kredytów w ramach pakietu pomocowego o wartości 40 mld euro, przyjętego przez rząd w celu przeciwdziałania kryzysowi gospodarczemu (KfW Sonderprogrammen). Kredyty były przeznaczone zarówno na finansowanie środków obrotowych, jak i inwestycji oraz projektów inwestycyjnych. Charakteryzowały się tym, że KfW Bankengruppe przemawiała od banków, za pośrednictwem których były one udzielane, do 90% ryzyka kredytowego. Ich oprocentowanie było uzależnione od poziomu stóp procentowych na rynku i standingu finansowego kredytobiorcy.

W 2009 roku Mittelstandsbank udzielił wsparcia finansowego przedsiębiorstwom na kwotę 23,8 mld euro, z czego 7,2 mld euro stanowiły kredyty udzielone głównie małym i średnim przedsiębiorstwom ze środków KfW Sonderprogrammen. Natomiast mniejszą rolę odgrywało finansowanie mezzanine i wykorzystanie kapitału udziałowego (*venture capital*).

Wspierając finansowo przedsiębiorstwa, KfW Bankengruppe uwzględnia regulacje prawne UE dotyczące pomocy publicznej, które mają zapobiec zakłóceniu konkurencji na rynku przez uprzywilejowanie niektórych przedsiębiorstw lub niektórych gałęzi produkcji w postaci udzielania im środków finansowych na warunkach korzystniejszych niż oferowane na rynku. Zgodnie z tymi regulacjami dopuszcza się pomoc publiczną gdy:

- jest ona tak mała, że nie jest w stanie zakłócić konkurencji na jednolitym rynku wewnętrznym UE (zasada de minimis),

- dotyczy grup celowych, które ze swej istoty zajmują na rynku gorszą pozycję, np. małych i średnich przedsiębiorstw,
- wspiera realizację ważnych projektów, np. w zakresie ochrony środowiska czy rozwoju regionów o niskim poziomie życia lub o wysokim bezrobociu,
- uzyskano na nią zgodę Komisji Europejskiej.

KfW Bankengruppe w swojej działalności pomocowej ma też na uwadze porozumienie zawarte między rządem RFN i Komisją Europejską 1 marca 2002 roku. Zgodnie z tym porozumieniem dopuszcza się pomoc publiczną w postaci finansowania małych i średnich przedsięwzięć, infrastruktury, inwestycji ekologicznych, gospodarki mieszkaniowej i współpracy z krajami rozwijającymi.

8. Wspieranie przez KfW Bankengruppe innych obszarów niż małe i średnie przedsiębiorstwa

W strukturze organizacyjnej, oprócz przedstawionych wyżej jednostek: KfW IPEX-Bank, KfW Entwicklungsbank i KfW Mittelstandsbank, istnieją dwa obszary działalności: KfW Privatkundenbank i KfW Kommunalbank.

Grupą docelową KfW Privatkundenbank są osoby prywatne. KfW Privatkundenbank wspiera finansowo osoby prywatne budujące i modernizujące mieszkania, realizujące inwestycje energooszczędne i potrzebujące pieniędzy na sfinansowanie studiów bądź kształcenia zawodowego. Wykorzystuje się przy tym kredyty preferencyjne i subwencje. W 2009 roku wolumen wsparcia KfW Privatkundenbank wyniósł 16,1 mld euro, z tego 8,9 mld euro przypadło na energooszczędne inwestycje mieszkaniowe (nowe i modernizacyjne), a 1,7 mld euro wydano na finansowanie kształcenia.

Grupą docelową KfW Kommunalbank są miasta, powiaty, gminy, spółki komunalne oraz organizacje użyteczności publicznej i kościoły, które potrzebują pieniędzy na finansowanie infrastruktury komunalnej i socjalnej, inwestycje w obszarze ochrony środowiska i sanację energetyczną budynków oświatowych oraz innych obiektów użyteczności publicznej. Wspieranie tych podmiotów przez KfW Kommunalbank następuje za pomocą korzystnie oprocentowanych długoterminowych kredytów, częściowo subwencionowanych przez państwo. Dzięki kredytom z KfW Kommunalbank podmioty te mogą realizować ważne ze społecznego punktu widzenia inwestycje nawet przy całkowitym braku własnych środków na ich sfinansowanie. Kredyty te z reguły udzielane są za pośrednictwem regionalnych lub związkowych banków rozwojowych.

W przypadku inwestycji infrastrukturalnych, których wartość nie przekracza 2 mln euro, kredytem z KfW Kommunalbank można sfinansować 100% kosztów inwestycji, a jeżeli wartość inwestycji przekracza 2 mln euro, to maksymalnie 50% jej kosztów. Okres spłaty kredytu może wynosić do 30 lat. Oprocentowanie kredytu jest stałe przez pierwsze 10 lat, a następnie na poziomie zbliżonym do rynkowego. We wrześniu 2010 roku kredyty inwestycyjne udzielane przez KfW Kommunalbank były oprocentowane na poziomie około 2,3-2,4 %.

W 2009 roku obszar biznesowy KfW Kommunalbank udzielił kredytów na łączną sumę 9,4 mld euro.

9. Wspieranie eksportu przez KfW

Od 1950 roku do najważniejszych zadań KfW należy wspieranie niemieckiego eksportu poprzez finansowanie pożądaných z makroekonomicznego punktu widzenia transakcji handlowych. Było to zgodne z duchem Planu Marshalla, który dążył do otwarcia się krajów europejskich na współpracę gospodarczą z partnerami zagranicznymi i stworzenia w Europie multilateralnego systemu handlowego i płatniczego, jako podstawy pełnego włączenia się krajów zachodnioeuropejskich do systemu walutowego z Bretton Woods i systemu liberalizacji handlu światowego pod auspicjami GATT.

Konieczność wspierania eksportu przez państwowy bank KfW wynika z faktu, że samodzielne finansowanie transakcji eksportowych przez sprzedającego towar na warunkach odroczonego terminu płatności przekracza zazwyczaj jego możliwości finansowe. Eksporterzy muszą zatem korzystać z zewnętrznych źródeł finansowania, takich jak krajowe i zagraniczne banki komercyjne, banki eksportowe oraz krajowy i międzynarodowy rynek kapitałowy. Ponieważ banki komercyjne niechętnie angażują się w finansowanie średnio- i długoterminowych kontraktów eksportowych, a większość małych i średnich przedsiębiorstw nie ma dostępu do rynku kapitałowego, potrzebne są banki eksportowe lub agencje kredytów eksportowych (Export Credit Agencies – ECAs). W Niemczech taką instytucją do końca 2007 roku był Kreditanstalt für Wiederaufbau, a od 1 stycznia 2008 roku jest należący do tej grupy KfW IPEX-Bank. Warto podkreślić, że spośród krajów uprzemysłowionych, Niemcy zajmują pierwsze miejsce w zakresie wielkości oficjalnego finansowego wspierania eksportu.

Finansowanie eksportu przez KfW IPEX-Bank opiera się na ustawie dotyczącej KfW. Największy bank publiczny w Niemczech i w całej Europie, jakim dawniej był KfW a dzisiaj jest KfW Bankengruppe, już w 1950 roku rozpoczął udzielanie kredytów średnio- i

długoterminowych niemieckim eksporterom dóbr finansowych, wspierając tym samym ich konkurencyjność na rynkach międzynarodowych. Początkowo kredyty te były udzielane wyłącznie ze środków funduszu ERP-Sondervermögen. Finansowanie eksportu nie było podporządkowane obowiązującej do 2002 roku w KfW zasadzie subsydiarności, zgodnie z którą KfW mógł udzielać średnio- i długoterminowych pożyczek jedynie w sytuacji, gdy inne instytucje kredytowe nie były w stanie ich udzielić. W przypadku kredytów eksportowych, w przeciwieństwie do innych kredytów, KfW nawiązywał bezpośrednie kontakty z kredytobiorcami.

Do początku lat sześćdziesiątych wśród kredytów eksportowych udzielanych przez KfW dominowały kredyty dla dostawców (Lieferantenkredite). Były one przyznawane niemieckim eksporterom dóbr przemysłowych na okres od momentu dostawy do czasu otrzymania przez nich pełnej zapłaty od zagranicznych nabywców. W latach sześćdziesiątych KfW wprowadził do swojej oferty bezpośrednie kredyty dla zagranicznych importerów-nabywców towarów niemieckich (Bestellerkredite). Z czasem wyparły one prawie całkowicie kredyty dla dostawców.

W 1961 roku KfW udzielił pierwszego zagranicznego kredytu na sfinansowanie budowy kopalni rud żelaza w Liberii w celu zapewnienia dostaw odpowiedniego surowca dla przemysłu niemieckiego. Za tym projektem poszło finansowanie kolejnych projektów surowcowych, w których wprawdzie nie uczestniczyły przedsiębiorstwa niemieckie, ale miały one duże znaczenie dla zaopatrzenia gospodarki zachodnioniemieckiej w strategiczne surowce.

Wraz z rozwojem gospodarki RFN i jej coraz silniejszym ukierunkowaniem na eksport, wzrastał wolumen kredytów eksportowych i finansowych udzielanych podmiotom zagranicznym (odbiorcom towarów niemieckich i dostawcom surowców na rynek niemiecki). W ciągu 25 lat istnienia KfW, czyli w latach 1949-1973, KfW udzielił łącznie kredytów inwestycyjnych, eksportowych i finansowych na kwotę 41 mld DM.

W 1976 roku KfW włączył się w finansowanie europejskiego przemysłu lotniczego – projektu Airbusa, a od 1977 roku uczestniczy w finansowaniu projektów inwestycyjnych (*project finance*). W latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych pięciokrotnie zwiększył się wolumen kredytów eksportowych. W 1980 roku KfW zawarł pierwsze umowy ramowe z bankami zagranicznymi, które umożliwiły udzielanie kredytów także drobnym zagranicznym odbiorcom produktów niemieckich. Dzięki temu szerzej w eksport mogły zaangażować się małe i średnie firmy produkujące dobra inwestycyjne. Znaczna część kredytów eksportowych

dotyczyła finansowania niemieckiego eksportu statków, różnego rodzaju maszyn, a później także projektów energetycznych i projektów w przemyśle lotniczym.

Począwszy od lat pięćdziesiątych KfW wykorzystywał coraz częściej, oprócz środków otrzymywanych z funduszu ERP, środki uzyskane na rynku kapitałowym, co pozwoliło mu zwiększyć zakres finansowania eksportu. Finansowanie projektów inwestycyjnych znakomicie uzupełniało klasyczne kredyty eksportowe - w ofercie KfW pojawiło się finansowanie strukturyzowane i kredyty w obcych walutach. Coraz częściej KfW współpracował w obszarze finansowania eksportu z bankami zagranicznymi - z krajów europejskich i spoza Europy.

W zakresie wspierania eksportu przez KfW można było wyróżnić dwa rodzaje rozwiązań:

- tzw. *official windows* polegające na wspieraniu niemieckich eksporterów za pomocą środków rządowych bądź środków z funduszu ERP- Sondervermögen. Funkcjonuje ono na zasadzie non profit. Tą drogą mogą być finansowane jedynie kontrakty niemieckich eksporterów na dostawę dóbr kapitałowych do krajów rozwijających się, przy tym wymagane jest ubezpieczenie Euler-Hermesa oraz istnieje obowiązek przestrzegania restrykcyjnych zasad Konsensusu OECD¹,
- tzw. *market windows*, które polega na finansowaniu eksportu przez KfW w oparciu o fundusze rynkowe pozyskane na rynku pieniężnym i kapitałowym w formie pożyczek lub poprzez emisję papierów wartościowych.

Wykorzystując fundusze rynkowe, KfW nie ma obowiązku przestrzegania Konsensusu OECD. Kredyty eksportowe refinansowane z tego źródła oprocentowane są według stałej lub zmiennej stopy procentowej (LIBOR + marża uzależniona od ryzyka towarzyszącego danej transakcji z odroczonym terminem płatności). Mogą one być udzielane jako alternatywne lub komplementarne źródło finansowania do programu ERP dla krajów rozwijających się oraz w celu sfinansowania transakcji eksportowych do krajów uprzemysłowionych oraz krajów Europy Środkowo-Wschodniej i krajów byłego Związku Radzieckiego. Finansowanie eksportu bez rządowego wsparcia pozwala KfW wypracować zyski, dzięki którym może on wspierać liczne transakcje na rynku niemieckim.

---

¹ Najważniejsze regulacje Konsensusu OECD są następujące:

- oficjalnemu wsparciu przez państwo mogą podlegać tylko kredyty eksportowe finansujące sprzedaż dóbr inwestycyjnych, udzielane na okres minimum dwóch lat;
- obowiązują określone wartości minimalne kontraktów eksportowych, zależne od okresu kredytowania;
- importer musi wnieść zaliczkę w wysokości co najmniej 15% wartości kontraktu płatną gotówką;
- spłata kredytu powinna następować w równych, co najmniej 6-miesięcznych ratach, bez okresu karencji.

W 2002 roku KfW udzielił kredytów eksportowych na łączną kwotę 3,3 mld euro, z czego na oficjalne wspieranie eksportu (*official windows*) przypadło 1,1 mld euro, a na rynkowe kredyty eksportowe 2,1 mld euro. Większość wszystkich kredytów została zrealizowana przez KfW we współpracy z bankami komercyjnymi Niemiec i innych krajów.

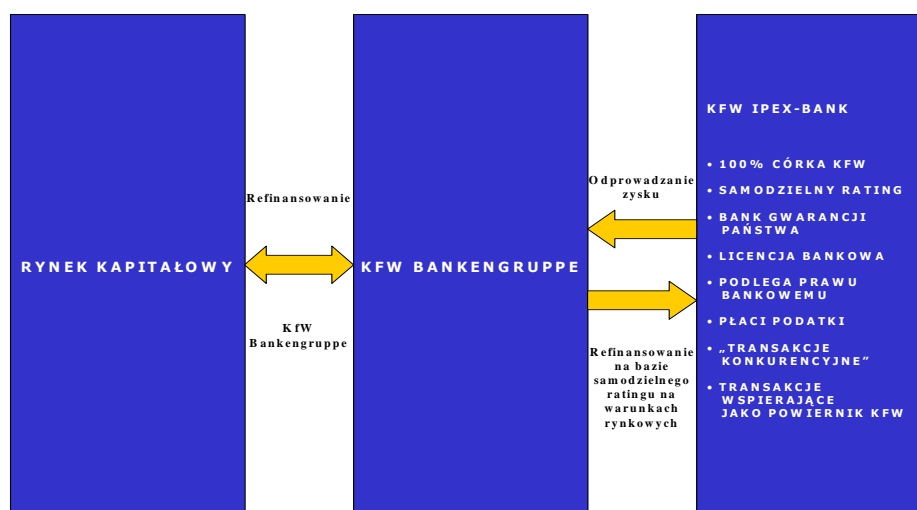
Od 1 stycznia 2004 roku działalność KfW w zakresie finansowania eksportu i projektów inwestycyjnych, prowadzona jest pod marką KfW IPEX-Bank. Wyodrębnienie tego banku w ramach struktury KfW Bankengruppe (w 2003 roku KfW został przekształcony w KfW Bankengruppe) było związane z zawarciem porozumienia rządu Niemiec z Komisją Europejską w sprawie nowego ukierunkowania działalności niemieckich banków publicznych wspierających gospodarkę. Zgodnie z tym porozumieniem działalność wspierająca KfW Bankengruppe została oddzielona od jego działalności o charakterze komercyjnym. Początkowo KfW IPEX-Bank funkcjonował jako „bank w banku”, a od 1 stycznia 2008 roku jest samodzielną pod względem prawnym spółką-córką KfW Bankengruppe. Jego powiązanie z KfW Bankengruppe przedstawiono na rys. 15.

KfW IPEX-Bank jest 100% spółką zależną KfW posiadającą pełną licencję bankową i podlegającą prawu bankowemu (ustawie KWG). Nie przysługują mu gwarancje państwa. Bank ten zobowiązany jest do płacenia podatków od wypracowanego zysku, a pozostałą część zysku odprowadza do KfW Bankengruppe. Na rynku finansowym ma więc takie same prawa jak banki komercyjne, z którymi musi konkurować, aby móc sprzedawać swoje produkty.

KfW IPEX-Bank nie jest nowym bankiem, lecz kontynuującym finansowanie eksportu i projektów inwestycyjnych, realizowane wcześniej pomyślnie przez Kreditanstalt für Wiederaufbau. Pozostaje on częścią KfW Bankengruppe, dla której wypracowuje dodatkowe środki na wspieranie rozwoju gospodarczego w Niemczech. Choć jest bankiem ściśle komercyjnym, w stosunkach z klientami stoi na gruncie zasad wypracowanych w przeszłości przez KfW, takich jak:

- pomoc klientom w ich działalności na rynkach zagranicznych, także w trudnych czasach załamania się koniunktury i w krajach charakteryzujących się wysokim ryzykiem,
- ciągłe dostosowywanie oferowanych produktów do zmieniającej się sytuacji na rynku i potrzeb klientów.

Rysunek 15. Powiązania ekonomiczne między KfW Bankengruppe i KfW IPEX-Bank

Źródło: Die KfW Bankengruppe stellt sich vor · Frankfurt am Main

Główną grupą docelową KfW IPEX-Banku są średnie i duże przedsiębiorstwa prowadzące działalność gospodarczą na rynkach zagranicznych. Działalność KfW IPEX-Banku koncentruje się na udzielaniu średnio- i długoterminowych kredytów eksportowych oraz finansowaniu obiektów infrastrukturalnych i inwestycji ekologicznych. Na koniec 2009 roku bank ten zatrudniał 521 pracowników i dysponował aktywami o wartości około 60 mld euro. W 2009 roku udzielił nowych kredytów na łączną sumę 8,9 mld euro.

Do podstawowych produktów oferowanych przez KfW IPEX-Bank należą:

- finansowanie eksportu,
  - długoterminowe kredyty dla małych eksporterów
  - długoterminowe kredyty dla dostawców
  - forfaiting, czyli skup należności eksportowych
- finansowanie projektów inwestycyjnych w zakresie infrastruktury i ochrony środowiska, w tym także z wykorzystaniem PPP (partnerstwa publiczno-prywatnego),
- finansowanie strukturyzowane,
  - finansowanie leasingu międzynarodowego
  - skup i gwarancja emisji ABS-ów pozwalających pozyskać środki na zakup samolotów
- finansowanie handlowe,
  - udzielanie kredytów krótkoterminowych uzupełniających finansowanie długoterminowe

- udzielanie kredytów awalnych
- udzielanie kredytów konsorcjalnych wraz z innymi bankami
- finansowanie inwestycji zagranicznych niemieckich i europejskich podmiotów,
- wspieranie niemieckich banków komercyjnych w zakresie finansowania eksportu (np. w 2010 roku KfW IPEX-Bank przeznaczył poprzez AKA-Ausfuhrkredit Gesellschaft GmbH, 500 mln euro na refinansowanie udzielonych przez banki komercyjne kredytów dla dostawców, ubezpieczonych w Euler-Hermesie).

W przeszłości finansowanie eksportu przez KfW istotnie przyczyniło się do tego, że Niemcy stały się światowym liderem w dziedzinie eksportu. Działalność KfW IPEX-Banku stanowi kontynuację tych wysiłków.

10. Współpraca finansowa z krajami rozwijającymi i gospodarkami wschodzącymi

Niemcy tradycyjnie należą do krajów przekazujących najwięcej środków finansowych na pomoc rozwojową dla krajów rozwijających się. Z czasem pomoc finansowa dla tych krajów przekształciła się we współpracę finansową. Po zmianie ustawy o KfW w 1961 roku, realizację współpracy finansowej z krajami rozwijającymi powierzono tej instytucji, a w latach dziewięćdziesiątych rozszerzono to zadanie na kraje Europy Środkowo-Wschodniej i kraje byłego ZSRR.

W ramach KfW Bankengruppe współpracą finansową z krajami rozwijającymi i krajami transformującymi gospodarke, zajmują się dwie jednostki organizacyjne:

- KfW Entwicklungsbank, który współpracuje z rządami i instytucjami państwowymi w wymienionych wyżej krajach,
- Deutsche Investitions – und Entwicklungsgesellschaft (DEG), który współpracuje z podmiotami prywatnymi.

Głównym zadaniem powyższych instytucji jest wspieranie procesu reform w krajach rozwijających się poprzez pomoc techniczną i finansowanie rozbudowy infrastruktury socjalnej i ekonomicznej, tworzenie niezawodnych instytucji finansowych i działania na rzecz ochrony środowiska i zasobów naturalnych. Celem tych działań jest trwała poprawa warunków życia ludności w krajach rozwijających się i w państwach zaliczanych do rynków wschodzących, zwalczanie ubóstwa, ochrona zasobów naturalnych i rozwój drobnej przedsiębiorczości. Pomoc rozwojowa kierowana jest szczególnie tam, gdzie brak jest niezbędnej do rozwoju gospodarczego instytucji i urzędzeń technicznych, występuje drastyczny niedostatek kapitału i rynek zawodzi bądź funkcjonuje niedostatecznie.

KfW Entwicklungsbank wspiera w krajach rozwijających się m.in. budowę studni, wodociągów i kanalizacji oraz inwestycje dotyczące gospodarki odpadami. Dużą wagę przywiązuje się też do tworzenia mikrofunduszy, umożliwiających biednym ludziom dostęp do pożyczek na rozpoczęcie lub poszerzenie własnej działalności gospodarczej. Ważną rolę odgrywają też finansowane przez KfW Entwicklungsbank projekty oświatowe i projekty związane z ochroną klimatu, realizowane w wielu krajach.

Natomiast DEG koncentruje się na pomocy dla prywatnych przedsiębiorców i banków w postaci długoterminowych kredytów inwestycyjnych, udzielanych na warunkach rynkowych. W ten sposób przyczynia się do wzmocnienia gospodarki rynkowej w krajach rozwijających się i transformujących swoją gospodarkę.

W 2009 roku KfW Entwicklungsbank udzielił pomocy finansowej łącznie na kwotę 3,6 mld euro, z czego 54,3% stanowiły środki z budżetu państwa, a resztę środki uzyskane przez KfW na rynkach finansowych. W tym samym czasie DEG przeznaczył na pomoc rozwojową 1,0 mld euro, z czego najwięcej na inwestycje infrastrukturalne w Afryce.

KfW Entwicklungsbank finansuje różnorodne projekty rozwojowe w zależności od ich charakteru i poziomu rozwoju kraju lokalizacji subwencjami, preferencyjnymi kredytami długoterminowymi, pożyczkami udzielanymi na warunkach zbliżonych do rynkowych i kapitałem udziałowym. Najslabiej rozwinięte kraje (LDC) uzyskują pomoc bezzwrotną ze środków budżetu RFN (w 2009 roku wyniosła ona 1,1 mld euro). W największym stopniu korzystały z niej kraje subsaharyjskie. Pomoc bezzwrotną na realizację określonych programów, mogą otrzymać także kraje wyżej rozwinięte. Chodzi tutaj szczególnie o projekty w zakresie ochrony środowiska naturalnego i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Większość projektów rozwojowych w krajach rozwiniętych, finansowana jest za pomocą nisko oprocentowanych pożyczek. Kraje z dochodem krajowym per capita nieprzekraczającym 1735 USD, mogą uzyskać pożyczki o okresie spłaty do 40 lat i rocznym oprocentowaniu 0,75%, a wszystkie pozostałe kraje rozwinięte, pożyczki o okresie spłaty do 30 lat i rocznym oprocentowaniu 2%.

11. Rola KfW Bankengruppe w prywatyzacji przedsiębiorstw niemieckich

Rząd niemiecki wykorzystuje KfW Bankengruppe w procesie prywatyzacji spółek należących do państwa. Odbywa się to w ten sposób, że sprzedaje on KfW Bankengruppe część posiadanych akcji. Z tego powodu, iż KfW Bankengruppe jest kontrolowana przez państwo, sprzedaż jej akcji nie pociąga za sobą utraty kontroli przez rząd nad daną spółką.

Rząd sprzedając akcje prywatyzowanych spółek KfW Bankengruppe, przenosi na nią prawo własności do tych akcji, co przynosi budżetowi państwa określone wpływy pieniężne. KfW Bankengruppe płaci rządowi za przejęte akcje po kursie nieznacznie niższym od kursu giełdowego w chwili dokonywania transakcji (nabycie akcji z dyskontem z racji zakupu dużego pakietu). Środki na ten cel mogą pochodzić z funduszy własnych koncernu KfW Bankengruppe lub z emisji papierów wartościowych na rynku kapitałowym. KfW Bankengruppe nie sprzedaje od razu nabytych akcji na giełdzie, lecz „parkuje” je u siebie z myślą o późniejszej sprzedaży etapami, aby dużą jednorazową sprzedażą nie doprowadzić do spadku kursu giełdowego tych papierów. Posiadane akcje prywatyzowanych spółek KfW Bankengruppe zapisuje w księgach handlowych po koszcie historycznym (nabycia) jako środki obrotowe (*current assets*), ale nie wchodzi one do jej bilansu i nie mają żadnego wpływu na sytuację kapitałową Grupy.

Gdyby KfW Bankengruppe sprzedał nabyte akcje prywatyzowanych spółek na giełdzie poniżej kursu nabycia, to stratę z tego tytułu na mocy gwarancji państwa na te akcje, pokryłby budżet państwa. Jednocześnie w przypadku sprzedaży na giełdzie tych akcji powyżej kursu nabycia, nadwyżka odprowadzana jest do budżetu państwa (sprzedaży akcji przez rząd towarzyszy porozumienie o wyrównaniu kursu). Zatem choć KfW Bankengruppe nabywa akcje prywatyzowanych spółek, konsekwencje zmiany ich kursu w momencie ich ostatecznej sprzedaży na giełdzie lub inwestorowi strategicznemu ponosi rząd. KfW Bankengruppe za współudział w prywatyzacji spółek należących do państwa otrzymuje odpowiednią prowizję, zgodną z porozumieniem dotyczącym „parkowania” akcji (*placeholder agreement*). Natomiast korzyści dla państwa z tego typu transakcji polegają na tym, że może ono sprzedać swoje akcje, gdy rząd uzna to za konieczne, niezależnie od sytuacji na rynku kapitałowym. Należy podkreślić, że decyzja o ostatecznej sprzedaży na rynku przez KfW Bankengruppe określonych akcji jest podejmowana po uzgodnieniu z rządem.

KfW Bankengruppe posiada profesjonalny departament zatrudniający 15 specjalistów od rynku kapitałowego, którzy analizują sytuację na rynku i doradzają państwu niemieckiemu w sprawach prywatyzacji. Przynajmniej raz na kwartał odbywają się z ministerstwem finansów rozmowy na temat strategii dotyczącej akcji będących w ręku państwa i akcji „parkowanych” w KfW. Grupa KfW poza prowizją nie odnosi żadnych profitów w udziale w prywatyzacji spółek należących do państwa. Jest więc dobrym partnerem i doradcą rządu, wyrażającym neutralną opinię na temat sprzedaży będących w posiadaniu państwa akcji.

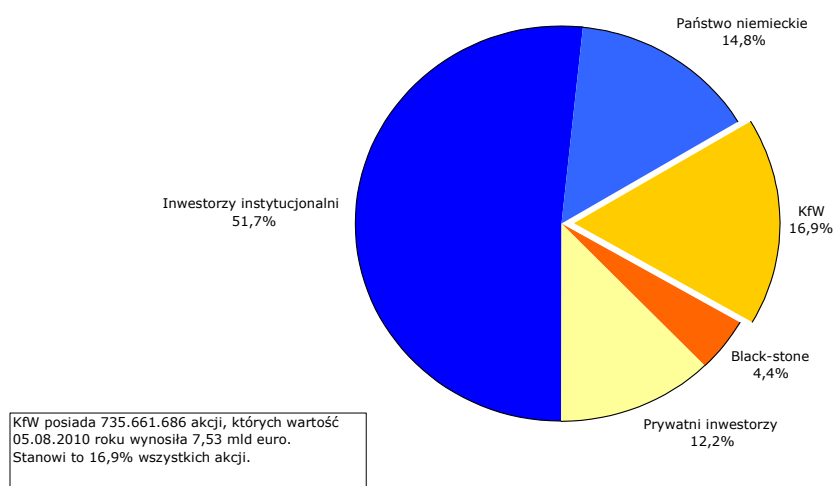

Należy podkreślić, że KfW Bankengruppe przysługują od „zaparkowanych” akcji wszystkie prawa należne akcjonariuszom, a więc także prawo do dywidendy i uczestnictwa w walnym zgromadzeniu akcjonariuszy.

Do uczestnictwa KfW Bankengruppe w prywatyzacji spółek należących do państwa, żadnych zastrzeżeń nie zgłasza Komisja Europejska. Uważa ona za normalną rzecz korzystanie przez rząd w procesie prywatyzacji z usług swojego banku, który dysponuje specjalistami w zakresie rynku kapitałowego i jest w stanie od strony technicznej przeprowadzić cały proces prywatyzacyjny odpowiednich spółek.

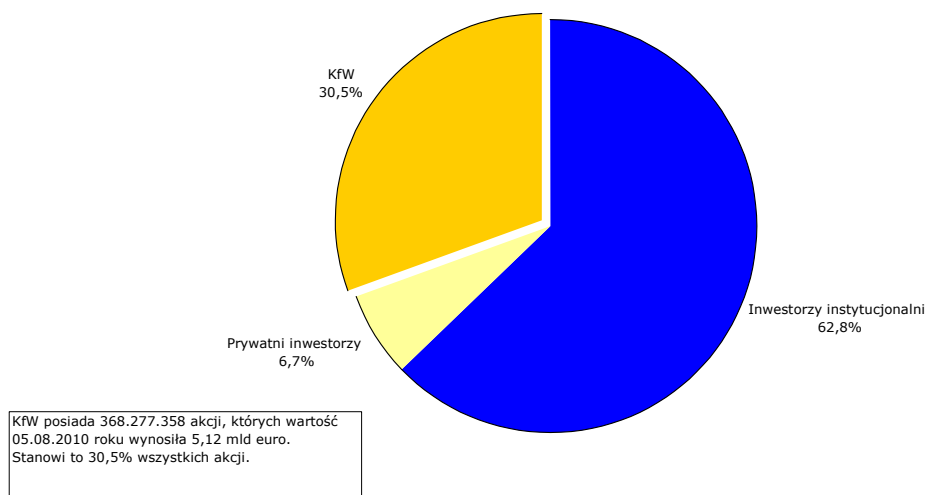
W posiadaniu KfW Bankengruppe od kilkunastu lat znajdują się znaczące pakiety akcji dwóch dużych spółek niemieckich: Deutsche Telekom AG i Deutsche Post AG (zob. rys. 16 i 17).

Rysunek 16. Struktura własnościowa Deutsche Telekom AG

Źródło: Dane KfW Bankengruppe

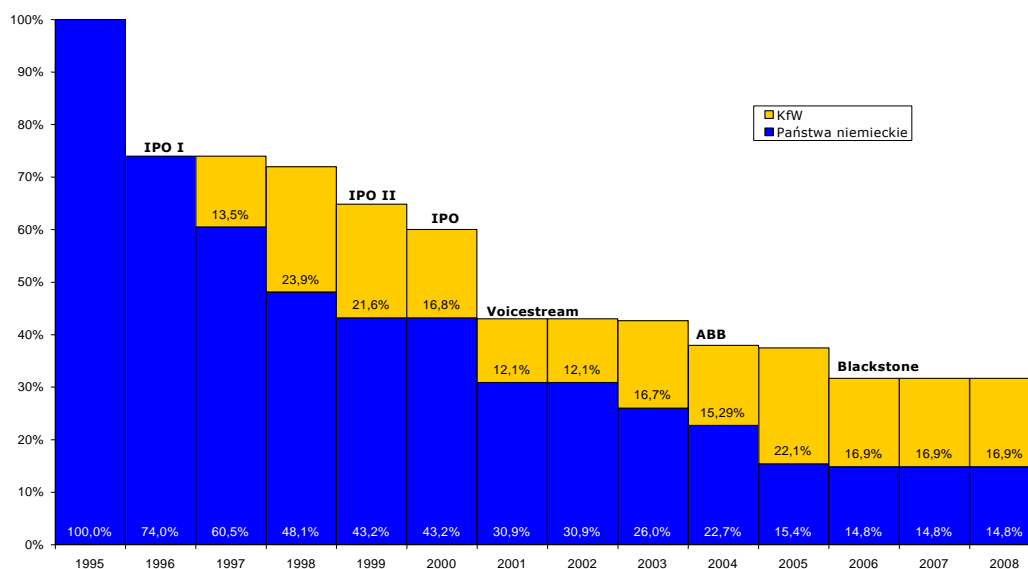
Rysunek 17. Struktura własnościowa Deutsche Post AG

Źródło: Dane KfW Bankengruppe

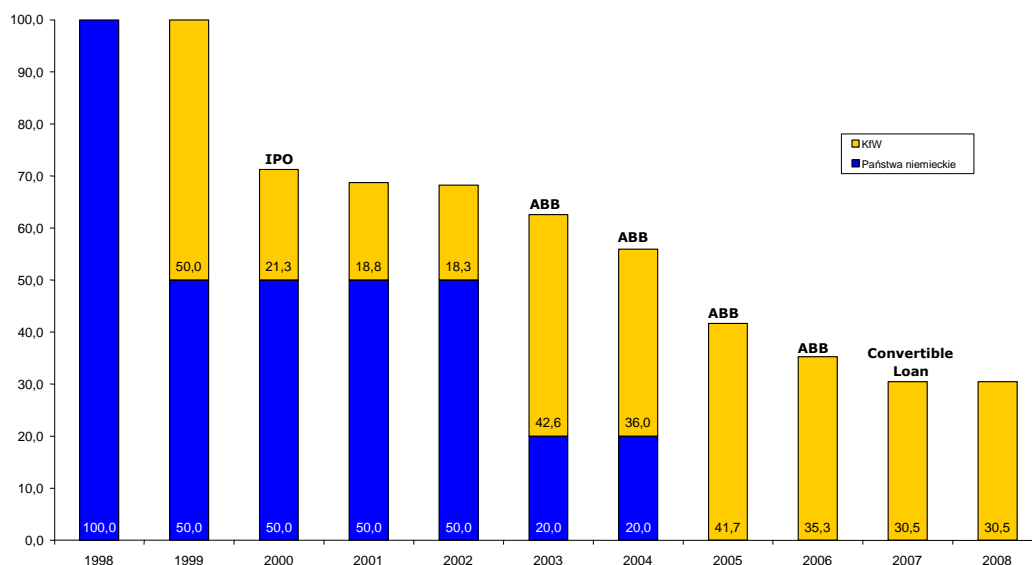
KfW nabywał zarówno akcje Deutsche Telekom, jak i akcje Deutsche Post w kilku etapach. Część nabytych akcji została sprzedana na rynku kapitałowym (zob. rys. 18 i 19). Niekorzystna sytuacja na rynku kapitałowym w latach 2008-2009 sprawiła, że w tym czasie KfW nie zredukował swego stanu posiadania akcji Deutsche Telekom i Deutsche Post. Jednakże w 2009 roku wyemitował obligacje zamienne na akcje Deutsche Post, z terminem zapadalności w 2014 roku.

Rysunek 18. Kontynuacja prywatyzacji Deutsche Telekom AG od 1995 roku

Źródło: Dane KfW Bankengruppe

Rysunek 19. Kontynuacja prywatyzacji Deutsche Post AG od 1998 roku

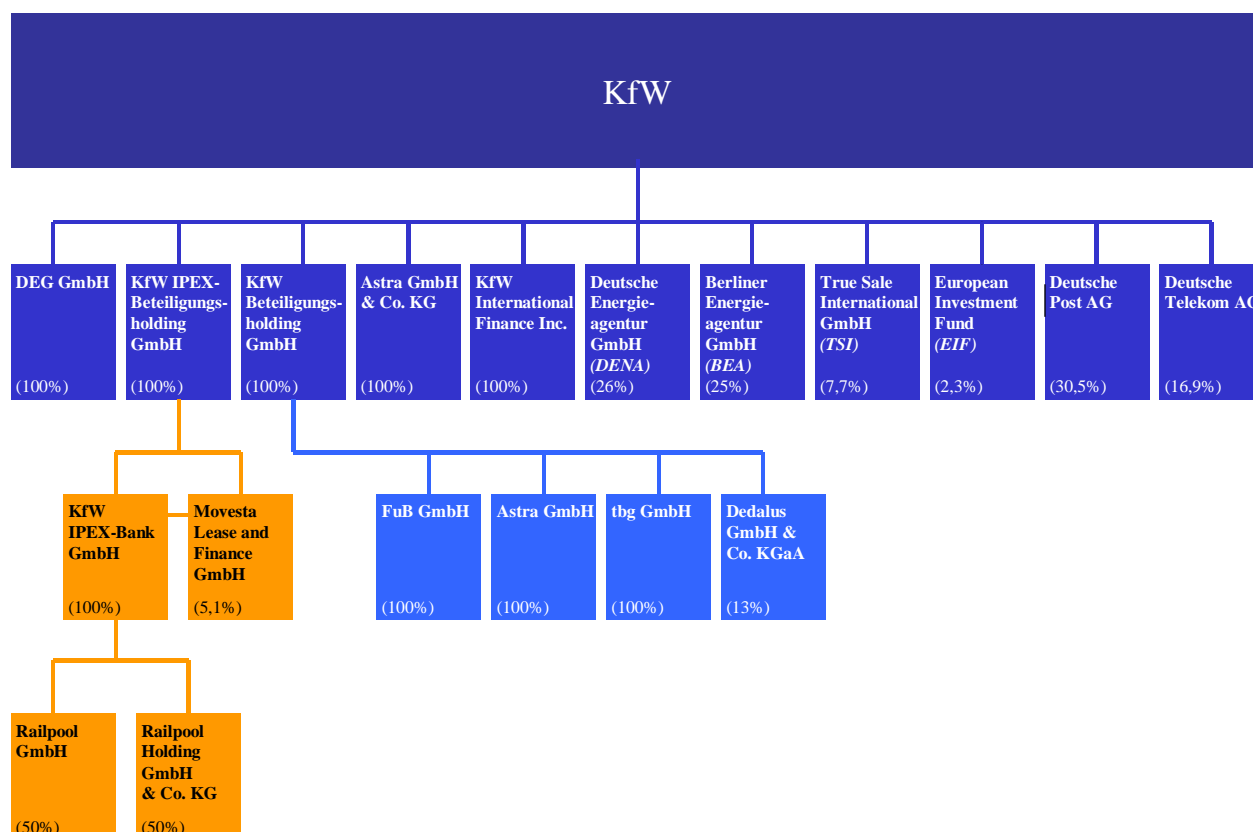

Źródło: Dane KfW Bankengruppe

KfW Bankengruppe jako znaczący akcjonariusz ma wpływ na strategię niemieckiego Telekomu i niemieckiej Poczty. Prezes KfW Bankengruppe wraz z sekretarzem stanu w Ministerstwie Finansów, zasiada w radzie nadzorczej obu spółek. Oficjalnie podkreśla się, że długookresowym celem rządu niemieckiego jest pełna prywatyzacja Deutsche Telekom i Deutsche Post. Jest to jednak decyzja polityczna i ostatecznie zależy będzie od sytuacji budżetowej w RFN i od tego jakie partie koalicyjne będą w przyszłości rządzić w Niemczech.

KfW Bankengruppe jest także większościowym lub mniejszościowym udziałowcem w innych spółkach niemieckich, ale spółki te nie mają dla gospodarki narodowej tak dużego znaczenia jak wspomniane Deutsche Telekom i Deutsche Post (zob. rys. 20).

Rysunek 20. Udział kapitałowy KfW Bankengruppe w spółkach niemieckich i kapitałowych

Źródło: Die KfW Bankengruppe stellt sich vor Frankfurt am Main

12. Organizacja i działalność Działu Ekonomicznego w ramach KfW Bankengruppe

Dział Ekonomiczny stanowi „think tank” KfW Bankengruppe. Zatrudnia on około 30 pracowników, z czego dużą część z tytułem doktora. Jego główne zadania to:

- wspieranie wiedzą i radą całego koncernu, a szczególnie Zarządu we wszystkich sprawach ekonomicznych,
- analiza wszystkich zagadnień, które mogą mieć istotne znaczenie w średnim- i dłuższym okresie dla KfW Bankengruppe,
- prowadzenie badań związanych z działalnością rozwojową banku.

Tabela 3. Odbiorcy prac badawczych Działu Ekonomicznego

KfW Bankengruppe	Władze państwowe	Inni odbiorcy zewnętrzni
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zarząd ▪ Kierownicy jednostek organizacyjnych ▪ sztabowcy poszczególnych obszarów biznesowych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Urząd Kanclerski ▪ Ministerstwa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prasa, radio i telewizja ▪ politycy zajmujący się gospodarką i wspieraniem rozwoju działalności gospodarczej ▪ izby gospodarcze, organizacje przemysłowe, agencje ▪ banki ▪ pracownicy nauki

Źródło: Opracowanie własne

Powyższe osoby i instytucje zgłaszają zapotrzebowanie na: dane statystyczne, informacje, analizy, oceny, wyjaśnienia procesów gospodarczych, prognozy i trendy.

Na strukturę organizacyjną Działu Ekonomicznego składają się cztery pionki:

- I (Małe i Średnie Przedsiębiorstwa), zajmujący się badaniami takich kwestii jak tworzenie nowych przedsiębiorstw, funkcjonowanie MSP i innowacyjność,
- II (Infrastruktura), zajmujący się badaniem gospodarki komunalnej, funkcjonowania państwa, gospodarki mieszkaniowej i oświaty,
- III (Makroekonomia i ekonomika rozwoju), zajmujący się badaniem koniunktury i wzrostu gospodarczego, rynków kapitałowych, systemów finansowych i banków oraz problematyką rozwoju gospodarczego,
- IV (Trwałość rozwoju), badający kwestie rozwoju gospodarczego pod kątem jego trwałości, zagadnienia ekologiczne i problemy ochrony klimatu oraz problematykę ekologiczną w przedsiębiorstwie.

Dział Ekonomiczny wydaje szereg opracowań na użytek wewnętrzny i dla odbiorców zewnętrznych, a także organizuje „Forum Ekonomiczne”, dokonuje prezentacji opracowań, omawia wyniki badań w odpowiednich działach KfW Bankengruppe i innych gremiach KfW Bankengruppe.

Publikacje na użytek wewnętrzny obejmują następujące pozycje:

- VW-Brief – dwutygodnik poświęcony zagadnieniom ekonomicznym dla Zarządu i kierowników działów,
- regularnie wydawane raporty rynkowe (Fördereffekte) i krótkie komunikaty,
- Pocket Guide (wskaźniki dotyczące gospodarki niemieckiej),

- uwagi, notatki, prezentacje itp.

Publikacje dla odbiorców zewnętrznych obejmują następujące pozycje:

- „Akzente” – krótkie analizy z zakresu wspierania działalności gospodarczej,
- „Standpunkt” – specjalne publikacje na ważne tematy ekonomiczne,
- roczne publikacje przedstawiające wyniki badań ankietowych i studiów panelowych organizowanych przez grupę KfW,
- publikacje dotyczące oceny poszczególnych programów rozwojowych realizowanych przez rząd i KfW Bankengruppe,
- KfW-Indikatoren i artykuły prasowe Członków Zarządu KfW i Głównego Ekonomisty,
- Steckbriefe, dotyczące wspierania działalności gospodarczej.

Ponadto Dział Ekonomiczny organizuje takie przedsięwzięcia informacyjne i naukowe jak: sympozja, konferencje, warsztaty, kręgi eksperckie, prezentacje dla prasy i uczestniczy w pracach grup roboczych i komisji przedmiotowych.

13. Wnioski z analizy funkcjonowania KfW Bankengruppe dla BGK

KfW Bankengruppe pod względem wielkości sumy bilansowej jest szóstym największym koncernem bankowym w Niemczech i największym publicznym bankiem rozwojowym na świecie. Jako bank należący do federacji i krajów związkowych (odpowiednio w 80% i 20%) jest finansowym ramieniem państwa niemieckiego wspierającym rozwój gospodarczy i dobrobyt w kraju. Jego wielkość i pozycja na międzynarodowych rynkach finansowych jest adekwatna do znaczenia gospodarki Niemiec w gospodarce światowej. Dzięki powiązaniu z państwem niemieckim i właściwemu zarządzaniu, KfW Bankengruppe cieszy się opinią najbezpieczniejszego banku na świecie. Może więc tanio pozyskiwać na rynkach finansowych krajowych i międzynarodowych dowolną ilość środków finansowych na swoją działalność. BGK jest pod tym względem w znacznie gorszej sytuacji – ma gorszy standing, dysponuje mniejszym kapitałem własnym i nie dysponuje gwarancjami państwa. W gorszej wobec KfW Bankengruppe sytuacji stawia go także konieczność płacenia podatku dochodowego. KfW Bankengruppe jest zwolniony z podatków i cały wypracowany zysk powiększa jego zasoby kapitałowe. Wydaje się, że BGK również powinien zostać zwolniony z płacenia podatku dochodowego.

KfW Bankengruppe, podobnie jak inne banki rozwojowe na świecie, nie utrzymuje bezpośrednich kontaktów z klientami – nie prowadzi rachunków bieżących ani osób prawnych, ani przedsiębiorstw czy jednostek budżetowych, nie zajmuje się więc

świadczeniem klasycznych usług bankowych. Transakcje pomocowe i wspierające rozwój realizuje poprzez „banki domowe” klientów, współpracując ze wszystkimi rodzajami banków komercyjnych w Niemczech oraz kasami oszczędnościowymi i bankami spółdzielczymi. Nie musi więc utrzymywać placówek bankowych, badać zdolności kredytowej klientów, monitorować spłaty kredytów itp. Wydaje się, że taki model funkcjonowania na rynku byłby właściwy także dla BGK, który powinien zrezygnować z bezpośredniej obsługi MSP, jednostek samorządu terytorialnego i innych podmiotów budżetowych.

Na przemyślenie przez BGK zasługuje rola KfW w prywatyzacji dużych spółek niemieckich. Rząd niemiecki dzięki współpracy z KfW przy prywatyzacji spółek należących do skarbu państwa, uzyskuje w dogodnym dla siebie czasie środki finansowe za przekazane Grupie KfW akcje, nie tracąc przy tym praktycznej kontroli nad prywatyzowanymi spółkami. Gdyby tylko BGK dysponował środkami finansowymi na przejęcie od państwa pakietów akcji prywatyzowanych spółek, mógłby włączyć się w proces prywatyzacji w Polsce korzystając przy tym ze sprawdzonego w KfW modelu prywatyzacji. Należy podkreślić, że KfW nie uwzględnia „parkowanych” u siebie akcji Deutsche Telekom AG i Deutsche Post AG w swoim bilansie i w żadnym wypadku nie zwiększają one bazy kapitałowej KfW. Przekazanie BGK akcji prywatyzowanych spółek na takiej samej zasadzie jak ma to miejsce w KfW nie oznaczałoby podwyższenia jego funduszy własnych.

KfW Bankengruppe ma bardzo duże doświadczenie we wspieraniu MSP, z którego doświadczenia może skorzystać także BGK. Chodzi przy tym nie tylko o kredyty preferencyjne, ale również o finansowanie mezzanine i wzmocnienie kapitału własnego małych przedsiębiorstw za pomocą *venture capital*. Przy wszelkiego rodzaju działalności pomocowej dla przedsiębiorstw, BGK musi podobnie jak KfW, bezwzględnie przestrzegać obowiązujących w UE zasad udzielania pomocy publicznej (m.in. zasady *de minimis*). Wzorem KfW, należy wspieranie finansowe MSP łączyć w większym stopniu z doradztwem finansowym BGK dla beneficjentów pomocy. Istotnym obszarem działalności KfW są operacje kredytowe prowadzone pod szyldem PrivatKundenbank na rzecz osób prywatnych: kredyty preferencyjne na budowę i modernizację mieszkań oraz na finansowanie studiów. Wydaje się, że w tej dziedzinie BGK również mógłby skorzystać z bogatego doświadczenia KfW. Podobnie jest z kredytami KfW Kommunalbank dla jednostek samorządu terytorialnego i kościołów na finansowanie inwestycji infrastrukturalnych.

W Niemczech za pomocą KfW intensywnie wspiera się finansowo eksport. Działalność ta prowadzona jest pod marką KfW IPEX-Bank w dwóch formach: jako *official windows* i *market windows*. Nie narusza się przy tym żadnych regulacji międzynarodowych

dotyczących przestrzegania zasad uczciwej konkurencji. Doświadczenia KfW w tej dziedzinie zasługują na przeniesienie na grunt polski. System finansowego wspierania polskiego eksportu skoncentrowany w BGK, jest stosunkowo słaby i wymaga wzmocnienia o nowe rozwiązania i instrumenty potrzebne do podniesienia konkurencyjności naszego eksportu.